GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

En kärlekslös

och andra noveller

Af **Maria Jouvin**

Stockholm
C. & E. Gernandts Förlags-Aktiebolag

Vitt.
8v.

EN KÄRLEKSLÖS

OCH ANDRA NOVELLER

AF

MARIA JOUVIN

STOCKHOLM
C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS-AKTIEBOLAG.

STOCKHOLM
GUSTAF LINDSTRÖMS BOKTRYCKERI
1899.

INNEHÅLL.

En kärlekslös	sid.	5
Flöjtsolo	»	27
Midsommarnatt	»	43
Kalle norrgårdens julafton	»	53
Maria bonvalot	»	69
Hans winckelmann	»	81
Drömmen om vaxdockorna	»	95
När gamle gregg var död	»	105
Gipsafgjutningen	»	121
Min kamrat och döden	»	139

EN KÄRLEKSLÖS.

(En kontur.)

Jag påminner mig en gata, som mycket smal och mycket backig och illa stensatt för mellan de fattigaste kvarteren i stadens södra utkant. Nu reser sig i början af denna gata några af de vanliga hyreskasernerna, och när jag gick där häromdagen såg jag att de stått ade med en hel rad nya lyktor, en diversehandel ner i hörnet, hvars af granna etiketter upplysta fönster prunkade som en lifligt åtrådd, men svåråtkomlig blomma för de fattiga stackare, som ströko förbi, samt att något oförväget handelsgeni till och med vågat sig på med öppnandet af en lamp- och fotogenhandel vid den ensamma gatan.

Längst bort i den brantaste kröken af denna aflägsna gata låg i min barndom innanför ett lågt plank ett litet rödt halfvåningshus, som än i dag finnes kvar i orubbadt skick och som lifligt påminner mig om en person som en gång rätt mycket plågade min barnsliga fantasi.

* * *

En gråruskig hösteftermiddag — ja, det kunde lika gärna ha varit en våreftermiddag, jag minnes det ej så noga — klädde min fostermor på mig väl, svepte själf in sig i sin varmaste schal och sade, att jag skulle få följa med henne till kathrinasidan, själfva bodde vi i Maria församling. Hon hade kanske lika gärna lämnat mig hemma, jag tror det nästan, ty vädret var ej det lämpligaste, men som hon ej skulle komma igen i »brådkastet», och som det för tillfället ej fanns någon att anförtro mig åt, och jag själf var åt henne anförtrodt gods, ansåg hon det väl säkrast att ha mig med.

Jag var ej häller van vid sådana utflykter, vanligtvis fick jag blott åtfölja min fostermor på besök till hennes släktingar och bekanta, men en annan sak var det när det gällde hennes »affärer», och med affärer menade hon, när hon gick bort för inkomstens skull, uträttade något hemlighetsfullt ärende eller på något annat vis utförde någon hjälp för hvilken hon lät betala sig, ty då lämnades jag alltid hemma. Det var således första gången jag fick följa med till mamsell Noth, men det var inte första gången jag hörde hennes namn. Jag hade många gånger hört min fostermor tala om den underliga mamsellen, och spelade det ej minsta rollen i min inbillning, att hon under trettio år varit lam

i båda benen, så att hon under dessa trettio år ej kunnat gå ett steg med sin fot.

Det var inte utan att det ville snöslaska, och därför kändes det skönt när vi efter en dryg timmes rask gång genom krokiga, slingrande gator där de fattiga kojorna lågo till hälften nedsjunkna i jorden med fönstren strax invid marken, ändtligen nådde den backiga gatan på kathrinasidan. Genom dörren i ett grått, lågt plank kommo vi in i en liten trädgårdstäppa som i starkt sluttande plan förde upp till det lilla rödstrukna huset, hvilket låg på en mycket hög stenfot, och fingo vi krångla oss uppför en brant, halkig trätrappa, innan vi nådde farstudörren. Denna knuffade min fostermor emellertid upp med en rask stöt, trefvade i det kolsvarta mörkret innanför rätt på en dörr, hvilken hon helt hemmastadd öppnade, och kommo vi in i ett kök, hvilket jag kunde urskilja i det matta skenet från en utanför invid planket stående oljelykta.

Min fostermor strök eld och tände en på spiselmuren hängande gaslampa, pälsade af mig och sig själf och gick och knackade på en dörr, som låg inkilad i hörnet mellan den gammaldags spiseln och fönstret. Hon knackade sakta tre gånger på denna dörr, öppnade den försiktigt och gick in.

Efter en stund kom hon tillbaka och sade att

jag skulle få gå in och hälsa på mamselln. Jag spjärnade emellertid emot, ty jag hade ej den ringaste lust att göra mamsell Noths bekantskap, för hvilken jag hyste en respekt, gränsande till fruktan, men det hjälpte ej, min fostermor strök mitt hår ur pannan och slätade ut mitt förkläde, kallade mig ett stort sjåp och drog mig med sig in.

I ett mycket lågt rum framför en eldstad af grönt kakel, hvari ännu glöden efter en nedbrunnen brasa kolade, satt nedsjunken i en rullstol intill ett bord med grön duk, hvarpå en lampa på hög fot brann, en äldre mycket mager kvinna, hvilken genast vid mitt inträde i rummet spände sin tärande blick omkring mig.

Mina ögon blefvo med detsamma liksom fasttrollade vid hennes händer, hvilkas oerhörda hvithet jag aldrig trodde mig ha sett maken till, och de påminde mig plötsligt om ett par andra händer, händerna på en ung flicka, som min fostermor och jag en gång sett stå lik i Skinnarviken och som man påstod dött af olycklig kärlek. De händerna hade en lång tid efteråt förföljt och på ett eget vis uppskrämt min barnsliga inbillning och när jag nu såg mamsell Noths vaxhvita händer hvilande orörliga i hennes knä, så såg jag åter för mig den dödas, med blommande myrten mellan fingrarne, och

jag öfverfölls af en rysning och grep förskräckt efter min fostermors kjol när mamsell Noth räckte mig handen. Men min fostermor, som alltid påstod att jag hade mjölk i ådrorna, och inte kunde tåla »pjåsk eller sjåperi», tvingade mig slutligen att vidröra de iskalla fingrar, som räcktes mig — att blicka in i de svarta ögonen skulle ej en hel värld ha förmått mig till — och jag hörde mamsell Noths sträfva stämma, hvilken var lika skarp som hennes ögon voro — säga — jaså, det är hon, stackars kräk — hvarpå hon nickade stelt åt min fostermor och åter sjönk i betraktande af en litografi af en ung man i uniform, som låg bredvid henne på bordet.

Min fostermor rörde om i elden, frågade huru dags mamsell ville ha sitt té och försvann genom den gula dörren, lämnande mig ensam med, som jag tyckte, odjuret i sagan, och hon hade försvunnit så kvickt, att jag ej hunnit följa henne. Jag blef stående där jag stod och vågade hvarken se upp eller röra mig, men efter en stund började det kittla och sticka i min näsa och så brast det löst, en lång rad våldsamma nysningar. Mamsell Noth såg upp.

— Nå, hvarför står du, sätt dig. Det stod en taburett ett stycke från bordet, utom kretsen från

det gula lampskenet, som strömmade fram under skärmen, och som den stod mig närmast satte jag mig på den yttersta kanten af stolen med blicken fortfarande naglad vid mina tåspetsar.

Det var alldeles tyst rundt om, min fostermor tycktes vilja göra så litet buller som möjligt därute bland pannorna, och härinne kunde man ha hört en nål falla, endast lampan gjorde sig stilla påmint, ty den surrade och sjöng med svag stämma, som om den haft en underlig historia att berätta.

Slutligen vågade jag dock flytta mina ögon från mina fötter till den gröna mattans slitna skog, där ett rådjur förblödde på det mycket blekta, en gång rosafärgade gräset för en osynlig jägares kula. Från mattan smög min blick till pallen, mot hvilken hon stödde sina fötter, och därifrån vågade jag försiktigt höja blicken mot hennes ansikte.

Hon satt fortfarande med bilden af den unga mannen mellan sina händer, eller kanske var det någon annan bild, ty vid hennes fötter stod en till hälften öppen portfölj, ur hvilken hon stund efter annan framplockade nya porträtt, hvilka alla underkastades en noggrann granskning, min närvaro kom hon tydligen ej längre i håg.

Så småningom blef jag modigare, vågade ta ögonen från den fruktansvärda och började med barns-

lig nyfikenhet se mig omkring i rummet. Och hvart jag såg — på väggarne, på fönsterposterna, på dörrspeglarne, ja, fästade med knappnålar i gardinerna och i dukens hängande flikar, porträtt vid porträtt af en massa män, nästan alla unga, ingen öfverstigande medelåldern, de flesta i litografi och stålstick, några få i olja, ett enda ensamt i gouache, ett hufvud i kroppsstorlek, ett vackert ansikte, af en några och trettio års man med mörka ögon och en oändligt fin och vek mun, och detta porträtt hade fått sin plats öfver sängen. Bakom hufvudgärden till denna stod en skärm utspänd mot draget från dörren och äfven denna var fylld med porträtt, en massa tidningsutklipp af alla möjliga manliga anleten, och äfven af några matta blyertsteckningar. Jag stirrade förundrad mot alla dessa ansikten, som öfverallt mötte mina blickar, men snart skulle jag få se en underbarare syn, ty rullstolen satte sig i rörelse. Utan att jag visste huru, hade den snuddat förbi mig och stannat vid sängen, och länge, länge blef den stående där, och de svarta ögonen tycktes sluka gouachemålningen. Och sedan — fram och tillbaka i rummet, kors och tvärs medan de hvita händerna vredos så de knakade.

Jag satt som förstenad och följde andlös den underliga farten. Portföljen låg omstjälpt och lito-

grafierna kringströdda på mattan, och vid mina fötter, bladet med den unga, vackra officeren. Jag hörde brutna ord och osammanhängande meningar, och jag satt blott på språng för att när rullstolen var tillräckligt långt borta, få störta ur rummet. Då hörde jag till min outsägliga glädje hur dörren till köket sakta öppnades, det var min fostermor, som kom in och hon gick tyst fram till mig och hviskade:

— Var inte rädd, inte, det är ingenting farligt, hon gör inte en mask för när, men hon har sin egenhet och den rår hon inte för, stackare, — hvarpå hon försiktigt började uppsamla de kringströdda kartongbladen.

Mamsell Noth märkte det ej, hennes stol gick rastlöst fram och tillbaka, ritade cirklar och kors på mattan, stannade långa stunder framför somliga porträtt, ilade skyndsamt förbi andra, dröjde dock alltid längst framför gouachen, till hvilken hon också oftast återkom, och framför denna stönade hennes bröst i långa suckar och tårlösa snyftningar, vredo sig hennes händer röda.

Jag vågade hviska ett feberaktigt hvarför till min fostermor, men hon hviskade tillbaka att vi skulle vara tysta.

Och slutligen blef det oroliga kretsandet allt mera stilla, den ilande farten, mattades så småningom,

ännu en gång stannade hon framför gouacheporträttet och där förblef stolen stående tills den långsamt, mycket långsamt återvände till sin plats mellan kakelugnen och bordet. Portföljen stod också på sin plats, litografierna lågo på den gröna duken, och de åter bleknade fingrarne började sin lek bland dem.

Min fostermor frågade helt tyst om mamsell Noth önskade sitt té, för nu var det i ordning, hon nickade blott till svar, men fortsatte högt i samma ögonblick, glömsk af allt utom af det som sysselsatte henne dagligen och stundligen, och troligen äfven under många af nattens timmar:

— Det går inte för mig, fru Malm det går inte — — —

Och min fostermor svarade med en hufvudskakning.

— Ja, se mamsell skulle lyda mig och inte tänka på det där längre, inte är det värdt att tänka på sånt som bara är till för ungdomen. Slå bort'et det är det reelaste, och det är ett godt råd, som jag unnar mamsell.

Mamsell Noth teg, hon hade troligen redan glömt sin fråga och lyssnade ej efter något svar. Jag smög en rädd blick till hennes magra, stränga ansikte, hur skarpt och känslolöst det föreföll, blic-

ken alldeles tom och munnens linie som ett enda hvasst streck hvaromkring ett leende aldrig tycktes ha lekt sin lätta dans. Men ändå var det som om någonting låg och kämpade under de vissnade dragen som buro ett stillastående vattens orörliga prägel, som om någonting bröt och arbetade för att få luft. Men hvad inte ansiktet förmådde uttrycka, det sade händerna, de oroliga, nervösa händerna, där de famlade och hopplöst sökte bland bilderna.

Min fostermor dukade fram té och hvetebröd på ett mindre bord intill rullstolen och äfven vi deltogo i måltiden, dock kommo ej många bitar inom mina läppar, kunde det väl tänkas större fasa, än att äta så här nära de svarta ögonen, som borrade och stucko, och jag var helt häpen öfver att den brödskifva jag försökte äta, ej, som i någon ohygglig saga, förvandlades till grus i min mun.

— Det går inte för mig, fru Malm, det går inte, upprepade hon åter, — under tjugofem år har jag försökt, kan hon förstå något sådant, försökt under tjugofem år, under nästan hvarje timma af dagen och under sömnlösa nätter också — — —, och åter glida porträtten mellan darrande fingrar, och ett för ett ställas de upp mot lampfoten, mot sockerskrinet, mot den ångande tépannan.

Min fostermor skakar blott på hufvudet, hon

har hört detta så många, många gånger upprepas, och mumlar blott då och då någonting om att — mamsell Noth skall slå bort'et, inte grubbla på rakt ingenting. — Och så när vi ätit, dukar min fostermor af, bäddar och hjälper den lama till sängs, och så säga vi då godnatt och gå efter att noga ha stängt alla dörrar. Marken är hvit af snö och hela staden under oss ligger höljd i allt det hvita som under ett katolskt bårtäcke. Min fostermor går i sina tankar och jag i den förhoppningen att aldrig mer behöfva sätta min fot inom mamsell Noths dörr.

Men så blef ej fallet, det dröjde visserligen år om innan jag återsåg mamsell Noth, men se'n jag blef äldre, hände det ibland att jag fick göra besök i det lilla röda halfvåningshuset, min fostermor skickade då och då dit mig att uträtta något ärende, när hon ej själf hade tid. Min förra fruktan för den »tokiga mamsellen», som hon kallades i grannskapet hade försvunnit och jag var ej längre rädd att beträda det porträttfyllda rummet.

En tidig vårafton stod jag åter bredvid mamsell Noths rullstol som hade sin plats intill ett af de små lågrutade fönstern. Jag hade nyss kommit, efter att ha uträttat ett af de vanliga ärendena, hämtat en portfölj med stålstick från den lilla anti-

kvitetshandeln i tyska kyrkmuren, ett ställe dit nästan hela den lilla årliga pensionen efter hennes far gick, som betalning för den otaliga massa porträtt som köptes där.

Jag stod bredvid henne och stödde portföljen, som låg uppslagen på hennes knä. Och fortfarande låg föreställningen om den döda flickans händer kvar för min inbillning, de gjorde sig påminta för hvarje gång jag såg mamsell Noths i deras otåliga, skugglika famlande. Jag kände hvarje linie i dessa stackars händer, fingrarnes nervösa darrning öfver hvarje nytt blad som granskades, handledens och öfverhandens klart tecknade skelett under den vaxgula genomskinliga huden, de blåaktiga naglarnes skarpa rundning och närklippta kanter, så närklippta, att huden på fingertopparne skrumpnade och rynkades kring dem, där de knepo sig intill benet.

Äfven jag var ifrig att se den nya portföljens innehåll, det roade mig mycket att beskåda alla dessa porträtt, särskildt några af dem i granna, främmande uniformer. Bland den nya samlingen funnos tvänne ungdomsporträtt af Eugéne Bauharnais, det ena af dem ett riktigt idealporträtt. Hon dröjde länge vid dem och ställde upp dem i fönsterkarmen.

— Hvad gör det att man har vilja, när man

intet hjärta har, — hviskade hon, — vet du hvad det vill säga, att ha ett hjärta, eller rättare sagt, att alldeles vara utan det? Men det där förstår inte du, — fortfor hon sträft, — har du läst historien om de tre systrarne med glashjärtan; det är bättre att ha ett hjärta af glas, än att alldeles vara utan.

Jag hade blifvit van vid hennes underliga tal, och sagan om de tre systrarne med glashjärtan var för längesedan förtrolig med min fjortonåriga fantasi, och jag förundrade mig ej längre hvarken öfver hvad jag hörde eller såg hos mamsell Noth. Min fostermor hade så småningom talat om konturerna till hennes historia, och är det en bland de underligaste historier jag hört.

Hon var dotter till en mycket rik och ansedd man, millionär till och med, sade man, i Maria församling, men hvars stora rikedom skulle vid hans död upplösa sig i en bedröflig krasch och efterlämna intet åt den lama utom en liten pension, som man på gunst och nåd låtit henne behålla. Min fostermor påstod bestämt att hon tillhörde den holländska familjen van der Noth, huruvida det var så, vet jag ej, men bebodde hon emellertid med sin far under hans lifstid en våning i det s. k. van der Nothska huset vid St. Paulsgatan. Hela hennes ungdom hade varit en glänsande fjärillek mel-

lan mångfärgade blommor, en öfverdådig dans öfver skälfvande hjärtan, och ryktet visste berätta att friarnes antal varit legio.

År efter år gingo förbi under en hvirfvel af nöjen och förströelser af alla slag, men med åren blefvo korgarne allt färre att utdela, fadern började fordra att hon skulle göra sitt val, hennes namn var snart sagt i hvar mans mun. Göra sitt val! Ja, när hon på samma gång kunde skänka bort sitt hjärta.

Hon började emellertid ge akt på sig själf, som man ger akt på en annan människa, hvilken man på det hela misstror. Hon var tjugoåtta år men ännu hade icke Eros vidrört henne med sitt trollspö, hon gick oberörd af de känslor hon själf tände, och slutligen var hon den enda i väninnekretsen som förblifvit ogift.

Hon stängde sig inne, började läsa romaner af alla slag för att möjligen i dem finna nyckeln till gåtan, men hon fann den ej. Från den tidens öfverspända och svulstiga missromaner var steget icke långt till väckelseskrifter, bönemöten och kyrkogång, och nu såg man henne hvarje söndag i Maria kyrka iklädd svart sammets-dolma med guldtrensar och röd ståndkrage, en gengåfva af en österrikisk officer för den hvita aster — hon en gång skänkt honom

hvilket plagg stack i ögonen som en ond vagel, och som var opassande till och med för en ståndsperson, hälst när man ej längre tillhörde världen. Ett år förflöt, ett år under hvilket hon endast var kyrkans lydiga dotter och himlens trogna brud, men tillfredsställelsen häraf var lika med noll, försakelsen blef till hvad den var — försakelse. Ouppskurna romaner började åter locka som förbjudna, men åtrådda frukter, längtan efter de bortdömda nöjena kom allt mera brännande. Och på nytt hvirflades hon in i dem, bars på dess öfvermodigt sjudande glädjevågor, fördunklande med sin underliga hektiska skönhet alla dem, som kämpande om första rummet vid de prunkande högstämda festerna. Det blef ett jägtande, ett allt mera vilset sökande, ett ångestfullt aktpågifvande på alla ansikten — ett andlöst inåtvändt lyssnande efter röster, som fortfarande tego och dröjde. Hyllningens bedöfvande brus gled omkring henne som en skimrande flod, men den steg ej öfver hennes fot, berusade henne ej, hjärtat förblef fortfarande lika kallt, nejen lika talrika och bestämda som förut. Man började hviska om att hon var hård. Hon var att likna vid den förtrollade konungadottern i sagan, som ingen kunde förmå skratta. Hon förtärdes af glöden i sitt inre, hvilken som en hvit lafva rann ge-

nom hennes ådror utan att någonsin färgas af lidelsens röda flamma, — denna hvita glöd, som mattade glansen i hennes öga och stal färgen från hennes kind.

Operan gaf under en af denna vinters kvällar en stor konsert till välgörande ändamål och vid denna uppträdde en då i hufvudstadens kretsar mycket uppburen virtuos på violin, och allt hvad staden hade att uppvisa af skönhet, börd och rikedom var denna afton där representeradt.

Constance Noth bevistade denna konsert och hade sin plats i den yttersta svängen på första raden. Hvitt hade nu blifvit hennes liffärg, och hon bar denna kväll en hvit atlasrobe med inväfda guldarabesker, och kring den nakna halsen — otillbörligt naken påstod alla damer, som genom sina kikare otillbörligt granskade henne, — en snoddfin kollier af dunklaste rubiner, hvilken för obeväpnadt öga tedde sig som en blödande ring. Redan vid första numret märkte hon hur den spelandes ögon oaflåtligt hängde vid henne, han tycktes ej kunna släppa henne med sin blick, och under de nummer då han ej uppträdde, stod han i kulissen och betraktade henne oafvändt. Hon granskade hans anlete noga genom sin kikare och fann sig tilltalad af de själfulla, varma dragen och de strålande mörka

ögonen. Ett nytändt hopps osäkra skimmer föll öfver hennes hjärtas hvita snö, skulle hon ej kunna älska denna man, hvilken vid hennes första åsyn — hon såg det med sitt vana öga — upptändts af passion för henne.

De träffades några dagar efter på en privat soirée, och hans hyllning var uppenbar. De träffades allt oftare, och slutligen dagligen, och hon visste hvad som skulle komma. Passionens skyhöga vågor böljade emot henne, omhvärfde henne med sina flammor, ville draga henne med sig mot det underbara, det okända, ville slutligen med våld bryta sin väg till hennes hjärta.

Förgäfves. — Hon försökte missleda sin egen natur, försökte bedra sig själf, att hon älskade den man, hon *ville* älska — men ej kunde, — hon rasade i förtviflan och fasade i ångest öfver den underliga öknen inom henne, där det ej fanns en enda oas för kärlekens blomma.

Och dagen kom, den fruktansvärdaste i hennes lif. Han skulle på aftonen resa till utlandet, och han hade skjutit upp och skjutit upp ända till denna sista dag, hvad de båda visste måste sägas — den direkta frågan — allt för väl vetande hvad det slutliga svaret måste blifva. Men något svar blef

ej gifvet och behöfdes ej häller, den skärande tystnaden var tillräcklig. Han besvor henne vid hennes fötter att tala, att blott med ett enda ord ge honom en gnista af hopp, men hennes läppar voro lika hårdt sammanprässade, som om döden vidrört dem, och blicken tom af de inre kval, som söndersleto henne. Men innan han gick, bad hon honom om hans porträtt, och samma dags eftermiddag skickade han henne gouacheporträttet.

Samma afton reste han.

Hon ville ej gå ner till tåget, kände ingen längtan efter att göra det, men greps längre fram på kvällen af en oemotståndlig oro, kanske skulle en sista blick kunna förlossa henne från den förfärliga trolldomen och hon ref till sig mössa och kappa, och störtade med bara händer och endast tunna skor på fötterna ut i den kalla januariaftonen. Just när hon andlös sprang in på perrongen, satte vagnarne sig i rörelse, hon hann endast se en sista skymt af hans bleka, förstörda ansikte, och hon återvände hem lika fattig som hon gått ut. Men den oförsiktiga promenaden i de tunna skorna ådrog henne en lång och farlig sjukdom efter hvilken hon aldrig mer skulle kunna stödja på sina fötter, och när hon ändtligen efter långa månader tillfrisknat

var det bland döda bilder och porträtt hon började söka hvad hon ej funnit hos lefvande människor.

* * *

Sådan var konturen till mamsell Noths historia, konturen till ett meningslöst lifs historia. — Där satt hon som en förstenad bild, en blodlös skugga sysslande med det skugglika, och våraftonens milda ljus försökte förgäfves smeka värme och lif i de stelnade dragen. Utanför flammade allt i den vaknande vårens brand, i den lilla täppan sköt syrenhäcken kraftiga, gröna skott, tulpanerna skimrade och glödde kring trappan, en bofinks klara drill slog jublande mot rutorna. Men hon hörde det ej, ingen blick irrade dit ut för att dricka af det vaknande lifvet därute. Här inne bodde döden eller det som är vida kvalfullare, skendöden.

Och ännu flera år skulle det fortfara så. Händerna skulle rastlöst fortsätta sitt skugglika famlande efter det som de aldrig skulle gripa, rullstolen skulle gå sin oroliga gång fram och åter öfver den blödande hjorten, tills den en afton — också det en strålande vårafton — skulle stanna för sista gången under gouacheporträttet. Framför detta fann man henne död, med händerna tryckta mot bröstet och

med ögon så vidöppna, att man sedan ej varit i stånd att sluta dem.

Min fostermor bäddade mamsell Noths sista bädd, bäddade mjukt i den svarta kistan, men på mina enträgna böner att låta gouacheporträttet följa den döda, hade hon ett kärft svar. — Man borde unna den döda ro i sin graf, när hon aldrig funnit den i lifvet.

FLÖJTSOLO.

(En julfantasi.)

Herr Peter Werner är en gammal bister herre med tjockt stridt, grått hår, som alltid går klädd i lång lifrock af grönt kläde med stora, svarta hornknappar och med ficklock af de mäst vidlyftiga dimensioner. Af gammal och inrotad vana begagnar han aldrig paraply och aldrig galoscher — »bara nymodigheter och dumma påhitt» — och bär alltid hela året om under alla årstider samma gammalmodiga grå filthatt, hög som en skorsten.

För Peter Werner är hvarje dag hela året igenom lika utan åtskilnad, och att fira jul eller någon annan högtid kommer naturligtvis aldrig i fråga; man hade väl annat att göra än att på det viset förslösa både pänningar och dyrbar tid. Också var Peter Werner alltid vid sitt värsta humör vid jultiden, ty då tyckte han att människorna blefvo allra galnast, och det var rakt ingen måtta på all galenskap de hittade på.

Öfver allt bländande butiker med allt möjligt uti för att fresta de stackars svaga människobarnen,

svaga — nej, visst icke — bara lättsinne allt sammans, lättsinne och öfverdåd, — och öfver allt en aldrig sinande människoström för att se och beundra allt det härliga innanför de glimmande spegelglasen, och äfven för att köpa — det var värre än allt annat —, och öfver allt strålande ögon och tusentals ömma leenden: två kunde ju icke mötas utan att trycka hvar andras händer och önska hvarann glad jul, god jul. Gud bevara oss, alla lika galna.

Peter Werner såg med bister min på alla de glada människobarnen och alla de lysande fönstren, och uppsökte de tommaste och mörkaste gatorna för att uppnå källaren där han brukade inta sin middag. Utanför denna tvärstannade Peter Werner emellertid och föll i tankar. I rättan tid påminde han sig att hans källare icke alls var något undantag vis à vis julfirandet, man var lika oförnuftig här som öfverallt annars med julgranar, fisk och gröt, och uppassarne hade alltid julaftonen bestämd fordran på större dricks pänningar än vanligt, och tacken det var alltid »god jul». Nej tack, Peter Werner kände sig som en borstig gammal igelkott, gjorde helt om och gick med fastare och bestämdare steg än någonsin hem.

Inkommen i porten gläntade han på portvak-

terskans dörr och bad henne gå till närmaste restaurant och hämta middag. I portrummet hängde en tung dimma under taket af imman från den puttrande grötgrytan, och ett par linhåriga pojkar roade sig med att på ett hörn af spiskanten smälta socker på ett stycke tidningspapper, hvilket osade erbarmligt. Peter Werner smälde igen dörren, gick upp till sig och kände en verklig lättnad i sitt sinne då han kom in i sin tambur och kunde stänga dörren mellan sig och all dårskap utanför.

Rummen han bebodde voro dystra och mörka, regelrätt möblerade, raka vinklar öfverallt, utan ringaste småsak eller någonting i den vägen, som kunde verka smekande och välgörande för ögat. Midt på golfvet i det yttre rummets ökenartade tomhet stod ett kolossalt skrifbord, och på dess kalla, blanka skifva förtviflade ett ensamt pännskaft af vildsvinsborst i sällskap med ett exemplar i läder af Sveriges Rikes Lag.

Peter Werner hängde af sig rock och hatt i tamburen, borstade eftertryckligt sitt strida, gråa hår, gick in och tände de båda ljusen på kakelugnsfrisen och placerade dem sedan på skrifbordet där de sorgligt flammade i den ödsliga tomheten som ett par tungsinta, förgråtna ögon. Därpå tog han sig en rundpromenad kring rummet, stannade

ibland framför sin svarta bokhylla och granskade de snörräta bokraderna — idelig juridik och lagväsen — där de stodo och förtorkade i sig själfva tillsammans med dam och föråldrade tankar. Då och då stannade han äfven framför fönstret och kastade förgrymmade blickar på alla upplysta fönster i närheten.

Midt emot på andra sidan gatan låg ett gammalt hus, hvars vindskupor befunno sig i jämnhöjd med Peter Werners fönster, och just i den midt emot belägna bodde en af skrifvarne på Peter Werners juridiska bureau. Denna hade synbarligen äfven nyss kommit hem, ty han stod ännu med hatten på och en lång stickhalsduk virad flera gånger kring halsen och var sysselsatt med att mata sin kanariefågel hvilkens bur hängde på en krok i själfva fönsterkupan. Han hade just fått sin halfmånadslön nu på middagen, och det första den tokiga karlen gör är att springa och köpa mat åt sin befjädrade, guldgula vän, och Peter Werner ser med öfverlägset förakt på huru skrifvaren med ett förnöjdt leende på sitt af kölden blomstrande ansikte sticker ett färskt, grönt salladshufvud in till fågeln. Därpå lindar han af sig halsduken, som han noga viker i hop och hänger tillsammans med hatten i prydlig ordning nere vid dörren, ty tam-

bur bestås ej hans lilla lägenhet, och någon öfverrock behöfver ej skrymma på väggen, ty en sådan äger han ej, hvilket Peter Werner till sin häpnad ser, ty då mannen tagit af sig sin korta rock, står han i skjortärmarne. För en stund försvinner han därpå genom dörren, men kommer strax tillbaka med ett vedfång på armen, lägger sig på knä framför den gammalmodiga, med rosiga tulpaner målade kakelugnen och gör upp eld, och när brasan tyckes spraka som allra muntrast, sätter han ett litet bord framför den, breder en hvit duk däröfver och sätter fram glas och tallrikar.

— Han väntar främmande den gamle token, — mumla Peter Werners skägglösa läppar under ett stereotypt leende, men den enda som tyckes komma är brefbäraren, hvars af frost bitna ansikte och hvitrimmade mustasch sticker in genom dörren i sällskap med ett med rödt lack försegladt bref.

Upprepade gånger har nu tamburklockan klingat, men Peter Werner har varit för upptagen af hvad som försiggår inne hos skrifvaren för att lyssna därpå, utan först efter en riktig stormringning går han för att öppna, och en stund efter sitter också han vid sin middag mellan de båda ensliga ljusen. Från grötfatet ringla sig rökångorna genom rummet, de lägga jalousi på rutorna, imma spegelglasen på ka-

kelugnen, göra näsvisa påhälsningar vid bokhyllan och linda sina lena, varma slingor kring Peter Werners missnöjda gamla ansikte. Han stirrar under buskiga ögonbryn drömmande in i den sig allt mera utbredande dimman, ur hvilken en liten hvit hand i halfhandske plötsligt räckes honom.

* * *

— Eleonore, stanna Eleonore!

Men Eleonore stannar icke, hon flyr undan för honom, och jakten går genom en lång rad af rum, strålande af ljus och fulla af glada människor, tills han slutligen hinner upp henne inne i kontorets halfmörker. Med ett raskt tag om lifvet håller han henne fast.

— Nu släpper jag dig aldrig mer, Eleonore — förstår du!

Men hon bara skrattar, ger honom ett lätt slag på kinden och flyger vidare —

* * *

Rundt omkring elden i den stora, gammaldags salen, under hvars låga tak skenet från de flam-

mande lågorna jagar fram och åter, har man slagit sig ned helt nära hvarandra, och medan äpplena stekas på härdens järnskifva, berättas det hemlighetsfulla skymningshistorier och lekes pantlekar.

Eleonore — ständigt Eleonore! — Eleonore, yrhättan — gudinnan — madonnan — Heliga jungfru! Hur vacker hon var under lågornas sagolika skimmer, med ett ansikte skiftande vid hvarje intryck. Underbara hjärta, otydbara gåta, oroligt som lågornas fladdrande lek i björkvedens sjudande saf, oroligt som de under isen nu bundna vågorna vid gårdens strand, omöjligt att fånga, omöjligt att kvarhålla — —

Äpplena stekas på härden, falaskan faller ljudlöst — hvit och lätt som snön där ute — öfver brändernas kolnande glöd, granen strör doftande barr öfver det vackra hufvudets tunga bruna flätor, rösterna dö bort i mörkret, som sakta smyger fram ur vinklar och vrår — —

Förbi, förbi —

Snön knarrar under slädmedar ute på gården, bjällror klinga i den frostiga luften, och strax därefter stiger en yngre man i prästrock in i salen. Det är adjunkten på Fors. Han slår sig ned midt i den drömmande kretsen, och hvad är naturligare än att intresset nu vändes uteslutande kring

honom, den öfverlägsne och vältalige? Adjunktens svarta, sidenfodrade kappa är väl också något för mer än häradsskrifvarebiträdets hemväfda, grofva rock.

Och ljus tändas som genom ett trollslag i kronor och stakar, granen strålar i all sin fägring, dansen går golfvet rundt, och i hambopolskan snurra paren i yrande hvirflar. Här blir du ändå icke glömd Peter Werner, ty i hambon är du oförliknelig och outtröttlig, du skulle visserligen kunna dansa in i evigheten med din lätta börda.

— Flyktiga, ljufva sekunder. Violinens och flöjtens tjusande samspel till den muntra kadriljen, allt bortilande, förflyktigande i några korta, få ögonblick.

Förbi, förbi —

En stor vinbål ångar öfver julbordets hvita duk. Slå i, slå i. Glöm sorgen, glöm glädjen. Lefve förintelsen, bortslocknandet, glömskan! Hvad gör det att hjärtat svider, när sådan balsam ligger på pokalens botten.

Och vinångorna linda sina bedöfvande slöjor kring hans oroliga tankar, allt blir borta som i en orolig dröm, som i ett aflägset töcken. Ur detta töcken sväfvar då och då en ljus gestalt emot honom. Men den ljusa gestalten följes underligt nog af en och samma mörka skugga. Han skulle vilja utplåna den, tillintetgöra den, men en skugga låter

ju icke utplåna sig, och han faller i märkvärdiga funderingar öfver att ingen mänsklig varelse undgår sin skugga, denna dystra, hemlighetsfulla följeslagare, som är en obeveklig kamrat från vaggan till grafven, och som tvärt emot sin natur ständigt söker ljuset.

* * *

Hur det har gått till vet han inte, men han och skuggan åka genom en snöhöljd skog. Månen står så hvass, så hvass på kant långt nere i söder, stjärnorna brinna och tindra så trolskt mot den rimmade snön, det skriker under medarne, hästen, insvept i moln af värmeutstrålning från sin varma kropp, lunkar tungt i uppförsbackarne. — Långt bort från andra sidan sjön skäller en ensam hund.

Peter Werner känner tömmarne i sina valna händer, stirrar förvånad på skuggan, som ibland sitter vid hans sida, ibland hoppar ur och springer bredvid slädan, och ser hur den öfversnöade sjön gnistrar under julnattens silfverhvita, smältande skimmer. — Han kastar en undersökande blick på sin följeslagare och styr färden mot den frusna viken.

Längst ut mellan ön och fastlandet går strömfåran nog öppen. Bara försiktigt svänga ned borta vid talldungen, förbi den gamla rian och så ut på

viken. Om han blott ville sitta stilla, den svarte, men än är han på högra, än på vänstra sidan, till slu tyckes han dock ha lugnat sig och krupit ned i fällens värme.

De åka öfver svedjefallets oskärade snö, där den öfvergifna rian med sin fallfärdiga skorsten ligger till hälften begrafven under det hvita täcket, och där färska harspår tydligt skönjas i månljuset.

Peter Werner lutar sig tillbaka, han vågar knappt snegla åt sidan. Sofver den andre mån tro, efter han ej ger ett tecken ifrån sig!

Blackens jämna lunk dör bort i de mjuka drifvorna, men snart slå hofvarne igenom med ett doft ljud. Man har kommit ned på isen. Egendomligt nog är det en så märkvärdigt fast klang under hästfötterna, isen har då redan hunnit stadga sig på två dygn, kanske ligger hela viken, bäst att hålla rätt ned på den yttersta udden, där strömfåran blott under mycket stränga vintrar fryser till och först efter många dagars och nätters skarpa köld lägger sig. Han famlar efter tömmarne, som glidit ur hans hand, men finner dem ej, de ha åkt ned och släpa bredvid slädan, och Peter Werner vågar ej böja sig ned och ta upp dem af fruktan att väcka den svarte. Nu är det på Blacken det beror — å Eleonore, Eleonore! Hästen fri från tömmarnes

tryck, gör först en djup kurva inemot land, men sneddar sedan åter ut mot midten af sjön och faller så småningom af mot udden. Färden går i sicksack, Peter Werners pulsar slå allt häftigare, och blodet brinner feberhett, ut och in, in och ut, ut och in, in alldeles under land, där den kala udden svänger ut i en hjärtformig spets, och där det svarta vattnet — på ett par meters afstånd —, ett sönderslitet svart inslag i all den hvita ränningen, speglar den strålande himlen i sitt dystra djup.

— Det knastrar och brakar — släden kastas på sidan, Peter Werner slungas mot skärmen för att sekunden efter handlöst vräkas i den öppna vaken, där han blir liggande med kroppen till hälften under vattnet och oupphörligt öfverspolas af issörja från de vildt sparkande hästfötterna, hvilka arbeta förtvifladt för att komma upp ur vaken, hvilket också slutligen lyckas, och Peter Werner kan glädja sig åt, där han ligger, huru Blacken i fullt sken sätter af inåt land, där bjällrornas ljud snart förklingat i den snöhöljda skogen.

Katastrofen har inträffat helt nära land på en half meters vatten. Blacken kunde således inte göra sin sak bättre. Ju längre Peter Werner ligger, ju klarare blir hans hufvud, han ser sig rysande omkring.

— Hvart tog den andre vägen? — Han lyssnar förfärad, men allt är ljudlös tystnad — någonstans i närheten höres då och då snöripans otäcka skratt — från häradsskrifvarbostället glimma alla fönster i månens blanka skimmer, här och där tindrar ett ljus — — han kraflar sig skakande af köld upp ur vattnet. — — — På julmorgonen finna drängarne honom medvetslös och halft ihjälfrusen under Eleonores fönster.

Då han tredje dagen därefter återfår sansen, är hans första ifriga fråga, om man funnit adjunkten. Man tror att han åter faller i feberyrsel, och när adjunkten, som nästan dagligen besöker gården, kommer, skickas han upp på Peter Werners kammare för att lugna den sjuke, hvilket har till följd att denne rasande rusar upp och hotar att ta lifvet af prästmannen.

Men hans starka obundna fysik tar ut sin rätt, och när det nya året ringes in, kan han redan återta sin plats på kontoret, hvarifrån han med sammankrympt hjärta kan lyssna till en flöjts drillande jubel vid klaverets dämpade ackompagnement.

* * *

Men hvad var det? — Peter Werner spritter till. En flöjts smekande, milda toner tränga i värk-

ligheten till hans öra och icke blott som en återklang i minnet från en längesedan flydd tid.

Den gamle herrn stirrar med undran på de nästan förbrunna ljusen och på den kallnade julgröten och lyssnar med hvarje fiber i sin kropp. Och plötsligt rusar han från sin plats bort till fönstret, hvilket han häftigt rycker upp, och med den inströmmande vinterluften tränga flöjttonerna allt fylligare och klarare till hans öra. Hans blick söker ovilkorligen vindskupan, och mycket riktigt, där inne framför den nedbrunna brasan sitter skrifvaren på en hvitmålad trästol med den silfverklaffiga flöjten tryckt mot sina röda läppar och spelar den för Peter Werner så välbekanta melodien. Utan att ge sig tid att stänga fönstret rusar han ut i tamburen, rycker till sig sin hatt, springer ned för trapporna och in i det gamla huset på andra sidan gatan och står snart utanför vindskupans dörr, hvilken han utan krus öppnar. Skrifvaren märker honom ej, flöjten och fågeln sjunga i kapp, men när Peter Werner något ovarsamt råkar snubbla mot en stol, vänder han sig hastigt om, och hans välvilliga ansikte stelnar af förvåning vid anblicken af den stränge förmannen, och kanariefågeln tystnar förskräckt, när han hör den främmande sträfva stämman.

Hvad de båda gamla ha haft att säga hvarandra, hvem vet det, men när ottesångens klockor — med underbar klang i sina djupa, malmfyllda stämmor — tona genom den frostklara, stjärngnistrande morgonen, vandra de arm i arm mot den upplysta kyrkan, den fattige skrifvaren insvept i Peter Werners egen päls, ur hvars bröstficka den sönderskrufvade flöjtens silfverklaffar blänka.

MIDSOMMARNATT.

Midsommarnatten tassade på mjuka fötter genom skogen, med ögon lika öppna som dagens blickande fram ur en genomskinlig, spindelfin, pärlgrå slöja. Öfver blanka fjärdar och blånande sund hvälfde den ljusa himmeln sin oſantliga kupa, en vidunderlig, urhålkad jättesafir med opalgula och orangegröna skiftningar öfver furuskogen i norr. Mellan björkarnes luftiga sommarslott lockade trastens tjusande flöjttoner, och på andra sidan gärdesgården klämtade en koskälla i hagen.

Från andra sidan sjön skorrar plötsligt en dragharmonika genom den aningsfulla stillheten. Åror kastas bullrande i en båt, och muntra årslag sönderslå den blanka vattenspegeln. I fören sitter spelmannen, med benen öfver relingen och tåspetsarne släpande i vattnet, på de löfklädda tofterna bakom honom skämta och prata pojkar och jäntor. Hvita ärmar lysa fram mellan löfven, och brokiga halsdukar, mången hophäktad med glimmande silfversölja, spegla sig i det lugna vattnet. När de kom-

ma ut på sjön, ljuder en violins mjuka, klagande toner emot dem. Spelmannen lyssnar, och ett bredt leende skiljer hans tjocka läppar.

— Hallå, godt folk! ropar han högt; nu är spel-Erik på vandring.

Glammet tystnar, och man lyssnar.

— Ja visst! ropar en ung bonde; pass nu på, om inte Strömmen blir bet.

Som bevis på att Strömmen anser detta som förmätet prat, griper han ifrigt efter dragklaverets klaffar, och mer eller mindre falska toner skära mot tonerna från land, som nu öfvergått i en sprittande polska.

Mellan syrenhäckar och blommande hägg skymta Ol Per Larsons nytimrade knutar fram, och nedanför gården på strandängen är den himmelshöga majstången rest med sina lummiga kransar och sin vajande vimpel på toppen, lånad från sandskutan i viken.

Inne i storstugan är trakteringen i full gång, men äfven utanför på de långa bordskifvorna under fönstren finnes åtskilligt godt för kvinnfolken att smaka på. Hos Ol Per Larson hålles alltid midsommargille, så man mins det hela året om.

Spel-Erik står på den gröna mossbänken invid majstången. Han är klädd i Morakarlarnes runda

hatt och hvita rock med röda ryggsömmar, håret hänger tätt och svart öfver den broderade ståndkragen, och hans vemodiga ögon se med skogsbons tungsinta, inåtvända blick långt öfver de lifliga, färgrika grupperna omkring honom. Hans ögon söka mot gårdens lilla omålade veranda, där flera unga karlar omsvärma någon, som tyckes uppta hela deras uppmärksamhet.

Inte underligt häller. Ol Per Larsons enda dotter Marit har i dag på morgonen hemkommit från folkhögskolan, och man täflar om att få föra henne i dansen. Erik ser hennes brunröda flätor glänsa mellan de knoppande kaprifolierankorna. Hvem skall bli den lycklige, som får hålla hennes hvita hand, som ännu ej smakat arbetets möda, i sin hårda näfve, ja hvem? Erik får en brännande lust att veta det, stråken dansar öfver strängarne i en yrande polska. Då höres handklaveret ute från sjön, hånande och gällt utmanande, och allas ögon vändas dit, och det blir kapplöpning ner till bryggan. Minsann är det inte Åbyfolket, som kommer, och Strömmen — är han också hemkommen nu? — Snart skall båtkölen skrapa mot strandstenarna och brutalt skära sönder det spegellugna vattnet, hvari den välbyggda gården eftertänksamt speglar sig.

Marit har blifvit ensam för en stund där uppe.

Hon böjer blomrankorna åt sidan, och hennes skälmska, bruna ögon spela mot Erik. Skall han våga nu att gå fram och hälsa på henne, medan hon är ensam?

Uppväxt i en aflägsen skogsbygd, dit sällan en främling kommer, känner han sig tafatt och blyg bland alla dessa obekanta människor, och Marit, hans mors syskonbarn, är ju nästan en främling för honom. Han fingrar oroligt på strängarne, skall han gå nu, nu. — De dyrbara ögonblicken äro redan försvunna. Strömmen med sitt högljudda handklaver är redan i backen, och han styr kurs rätt på Marit, han är klädd på köpstadsmaner med en röd silkesduk mångdubbelt virad kring halsen.

I ett nu är han borta hos henne och fattar hennes båda händer:

— Nej, se Marit, välkommen till bys igen, ja dä va en öfverraskning, dä vill ja lofva. Nu ä dä vi som dansa, hva? Spel opp, Erik, opp mä hallingepolskan, den ä bra den, tan barra. Kors sån tusan te gapa, nå, rör på fingrarna sen barra — — fortare — — — fortare — — — for — — ta — — re — — —!

I svindlande fart går det majstången rundt. Eriks fingrar liksom stelna kring violinhalsen, men Strömmen bara skriker — fortare, for — ta — re,

och under dansen linda sig de röda flätorna kring Strömmens hals.

Till slut stanna de flåsande och andfådda bredvid Erik, som tvärt afbryter spelet; en sträng har sprungit på hans instrument.

Marit, som nu först märkt honom, räcker honom sin hand:

— Nej, se Erik! I sin förlägenhet vet han ej, hvar han skall göra af stråken, och han räcker henne både den och handen. Marit ler och ser hastigt på honom, och hans blick, icke olik en skrämd fågels, irrar för några sekunder in i hennes djupa, lugna ögon, hvilka förefalla honom som tvänne bottenlösa sjöar. Men Strömmen slår upp ett riktigt stormskratt:

— Bort mä näfven, pojke, så ta vi en sväng igen, men för räxten, hva ä dä för låt i den där ynkligheten till strängalek. Nej, nu ska ni få höra på annat, gubbar, hit mä klavere nån där borta.

I ett huj är Strömmen uppe på bänken och dragspelets blåsbälg står som en bukig orm mellan hans valkiga händer, frambölande en vild niga-polka. En ung Rättvikskarl har fattat Marit om lifvet, och de försvinna bland de böljande paren. Erik ser en stund efter dem; hade han varit kvick nu, hade den dansen varit hans. — — Han smyger

bort mellan de dansande upp till gården, hans fiol duger icke längre här, och han passar icke häller själf här. Här är man kvick och glad och lustig, flickorna tycka icke om de tafatta och fåordiga, för att ha tur bland dem måste man vara djärf och galant. Den som endast tiger, hur kan man veta hvad han tänker, och den som inte kan skratta, där det skrattas eller dansa där det dansas, han bör hålla sin fot från allfarväg. — — — Uppe vid gården sitta gubbar i långskörtade rockar och röka, och gamla kullor i fårskinnskantade, hvita nankinströjor dricka kaffe på bit, prata och se förnöjda ut. Far och mor äro också här, men Erik smyger sig förbi dem utan att bli märkt. Han går in i hagen, där asparnes skälfvande blad smekas af den svala nattvinden, han klifver öfver stättan och vandrar in i skogen, där linneans och ögonljusens ljufva doft glider upp och ner mellan de mörka furustammarne. Här inne i det välluktsmättade dunklet höres ej längre stojet och bullret från dansbanan. Erik följer den slingrande skogsstigen, stegen bli långsammare, han lägger violinen till kinden och strängarna sjunga i klagande moll: — Allt under himmelens fäste, där sitta de stjärnor små — — —

Framför honom glesnar skogen, mellan de mörka granarne skymtar en vik af insjön med glänsande

silfvergrå yta. Hvita björkstammar lysa fram och böja sina fina kronor öfver vattnet liksom åtrådde de att möta sin spegelbild där nere.

Erik lägger sig ned på mossan — så nära vattnet, att när morgonvinden kommer, skola de vaknande böljorna väta hans kläder, — och stråken repeterar samma motiv om och om igen, tills den faller ur hans hand.

Natten hvilar. Hennes svala barm häfves omärkligt under det tunna silkesfloret, hon drömmer vaken vid insjöns säfomsusade strand, medan hon med rosafärgade fingrar sticker drömfylld vallmo i doftande hår.

KALLE NORRGÅRDENS JULAFTON.

Det var på själfva julafton det hände, som här skall berättas.

Det var rått i luften, och snön kändes liksom litet våt, där den flög omkring i stora hvita papperslappar.

I mörkningen kom Kalle Norrgården i sällskap med pojken sin stöflande i snöslasket på landsvägen. Han kom från Yby gäll, där han under julveckan haft arbete.

Kalle Norrgården gick och småsvor för sig själf öfver det usla föret, som kom kälken han drog efter sig att skära igenom i gruset på vägen och att kännas tung och knogsam, fast pojken sköt på.

Just som han svängde om vägskälet intill kyrkan fick han se en mörk figur, som red gränsle öfver kyrkogårdsmuren, filande på den ena grinden, så att det gnisslade om det. Kalle hajade till, det började krypa i hårrötterna på honom, men så kom han ihåg att Smedby-Pelle och pojken hans hållit på

med grindarne hela veckan; det skulle bli fint till julottan kantänka.

— Go' kväll! sade Kalle Norrgården och stannade vid grinden.

— Go' kväll! svarade Pelle och Lasse samtidigt.

— Sent i arbete — hm.

— Hm — ja så men.

— Inte någe nytt inte?

— Hå-åh — nä-ej, inte hva' ja' vet inte, annars kan ja eljes tala om att långa Limp-Lena kola å i morses, ho damp rent å där ho stod mellan korgarne sina.

— Herre du min skapare — Kalle och pojken kommo närmare — herre je ett tocke elände dä va.

— Dä va godt för henne dä, tycker ja, ho hade stampat här länge nog, tycker ja, det ynkeliga skrället, och Smedby-Pelle filade så att det eldade om järnet.

— Skrället? Hå ja, dä kan du säga, Smedby-Pelle, ho hade många hjärtevärmare i den blå sparboken sin, ho.

— Hm ja, hadde ho också haft'en smäck full med gröna långsjalar, hadde ho inte fått dem mä sej ändå. Hm ja, dä godt att komma bort från jämmerdalen me'n vi lefva, ja dä ä dä, åh hadde

ho lefvat, hadde ho ändå bara haft fattigmans julafton.

— Ja, dä *va* en snål satan, undras hvem ho sparade te?

— Gud bevare din syndiga tunga, Kalle Norrgården, dä ä gastanatt i natt. Smedby-Pelle slog kors i luften med sitt krokiga pekfinger och började plocka ihop verktygen.

— Åh, du ä tokig karl, det ryste i Kalle, gastanatt dä ä ju en helig natt vet ja.

— För däj ä intet heligt, Kalle, du bara super och svär, du borde göra löftet å allri smaka en droppe mer.

— Löftet ja, hva ä dä mer me dä.

De fyra började knoga framåt i snösörjan, gubbarne förut och pojkarne efter med kälken.

— Ja, fortfor Kalle, hadde ho lefvat, så hadde ja då tänkt fästa henne, för jag såg en gång i den blå sparboken hennes.

Smedby-Pelles långa hästansikte blef ändå längre och hårtofsen på halsen darrade.

— Du ä ett värdsens barn, Kalle, å såna syndiga tankar på ett knappt kallnadt stoft borde du låta fara en sån kväll som i kväll, den heliga julekvällen.

— Du sa ju nyss, att dä va gastakväll.

— Ja för såna som du, som inte ha nånting heligt. Vet du inte, att på julnatten gå di döa ur sina grafvar.

— Tyst mä däj, Pelle!

— Du kanske ä rädder att Limp-Lena kommer å visar däj den blå sparboken hennes, kom det skadegladt med ett bredt grin, som Kalle lyckligtvis inte såg.

De hade nu hunnit in i byn och traskade förbi de små upplysta stugorna, utan att kasta så mycket som en blick hvarken åt den granna pappersstaken i de förmögnare gårdarne eller åt de stöpta tregrensljusen i de fattiga kojorna, men pojkarne glömde sig allt som oftast efter för att kika in på härligheten.

I handelsboden, som var inrymd vid storbryggan, gick folk ut och in, och här på hörnet stod snön som ett yrväder in från sjön.

Kalle Norrgården stannade eftertänksamt i bodens närhet.

— Hör på, Smedby-Pelle, sade han och knep med två fingrar efter Smedby-Pelles långrock, hör på, du Pelle, om du tyckte som ja, så skulle vi två änkemän, som ä ungkarlar, fira julafton tillsammans, hva? Hvarför ska vi hvar för sej sitta å

glana ensam när en kan få sej en bonntolfva på två man hann? Nå?

Smedby-Pelle stannade också han och strök med den frusna rockärmen droppet från näsan.

— Äsch, inte ä dä någe å funnra på inte, kläm till bara. Jag går in till lång-Olson å köper en dank å lite knaster, gryn ä dä fälle kvar hemma i skåpe sen mor lefde, å fullt mä sofvel ha ja me från prostens. Men för attan gubbar, ha man nu också sett på — julebrännvin ja, ja dä får man sno sej för, dä finns inte så mycke som en droppe kvar i kuttingen.

— Ja gå du bara in till handelsman, så blir dä väl bra med brännevinet, och därmed försvann Smedby-Pelle med pojken i snögloppet.

Kalle bara stirrade efter honom.

— Dä va så men fanen — och klef därpå in i boden. Där inne var fullt med folk, andedräkten stod som en hvit ånga ur alla munnar, och lukten af smorläderstöflar, fotogenos, bränvinsångor och kall tobaksrök var öfverväldigande.

— Nä, se Kalle Norrgården är ute och stiger i snöslasket, sade handelsbetjänten i det han torkade sillake från de röda, svullna händerna; han har väl inte hört nyaste nytt inte? Limp-Lena är inte mer hon, hon damp här utanför i morse, knall och fall.

Jo, jo, sådant är lifvet. Hvad skall det eljes vara? Knaster, jaha, och ljus va de ja, dä ska gå som en dans dä.

— Men hva kom då åt människan, sade Kalle Norrgården, i det han stödde sig mot disken.

— Ja, hva kom det åt henne ja, dä vete självaste den, svält sej förstås, fast hon har hundratals riksdaler på banken, det gamla skrället. Kalle Norrgården skulle ha passat på och gjort slag i saken, fortfor handelsbetjänten, i det han slog in paketerna, inte gått och halat på dä här viset, så hade han varit arftagare vid det här laget. Ja, en god jul då, Kalle Norrgården, hoppas han får en lugn julnatt, fast dä ä lik i grannstugan.

Handelsbetjänten grinade bakom sin svullna hand, och det blef ett allmänt grin, då dörren slog igen efter Kalle Norrgården.

När Kalle Norrgården efter en mödosam vandring öfver fälten genom de hopyrda drifvorna, en omväg som han tog för att slippa behöfva gå förbi Limp-Lenas, steg in i sin stuga, stod grötgrytan redan på elden och puttrade, och Smedby-Pelle hade gjort det hemtrefligt åt sig i pinnsoffan och smakade då och då på innehållet i en blå flaska, som han hade framför sig på bordet.

— Nä, se på Pelle bara, sade Kalle Norrgården,

i det han tog en djup klunk ur flaskan, dä va inte småsmuler dä här, ja kunde nog förstå att du inte var så älfva befängd som du snackade till i aftes, men det var väl i fyllan och villan du sydde den därna blå bannstumpen i knapphålet på den gröna kaftanen din, kan ja tro.

När gröten var färdig, lyftes den trebenta järngrytan direkt upp på bordet, man proppade sig full af mat, djupa påhälsningar gjordes i flaskan, gubbarne rimmade på gröten och rimmen föllo mustiga nog, Kalle var likväl värst, och Smedby-Pelle och pojkarne lågo dubbelvikna af skratt.

* * *

Stockbrasans väldiga eld lyste som en fyrbåk genom de små rutorna och långt ut öfver det vida snöhafvet därute, och det stod ett rägn af gnistor öfver den låga skorstenen.

Det lät, som om någon försökt komma in genom den igenyrda farstudörren, och plötsligt flög Smedby-Pelle till och stannade midt i skrattet med käkarne slappt hängande i sär, i det han förskrämd stirrade mot rutan.

— Hva fanden går dä åt dej, Pelle, du ä ju

hvit i syna som en fläkt flundra, hva glanar du ätter — och Kalle vände sig också om och tittade ut.

— Ja, ja tror så men dä va Limp-Lena, Gu frede oss, stammade Smedby-Pelle och lade med darrande hand skeden tillbaka i grytan.

Kalle rynkade ögonbrynen. — Dä säjer ja däj, Smedby-Pelle, ska vi två vara sams i kväll, så tiger du mä den satans Limp-Lena.

— Ja men — ja men —

— Ja men — ja men, ja, dä kommer sej väl å att du inte tål brännevinet, din stackare — men nu måtte Smedby-Pelle le, och så togo de sig hvar sin klunk ur flaskan och glömde åter bort kvinnfolket, som stod på bår i stugan bredvid, Kalle tog fram en flottig kortlek ur bordslådan och gubbarne började spela om en blank tolfskilling.

Kvällen led. Pojkarne hade somnat, den ena med hufvudet i spiselhörnet, den andra hade krupit in i sängskåpet. Gubbarne rökte och trumfade och smakade tidt och ofta på den blåa flaskans innehåll. Det tassade och prasslade i farstun där ute, men det hörde de inte, och någon famlade efter dörrklinkan. Då öppnades dörren med en tvär knyck, och en lång, mager kvinsperson steg in i rummet.

— Kan säja dä, du Smedby-Pelle, sade hon,

här sitter du å super å virrar mä kortlappa i den helga julnatten — — tvi för den lede, tocka svin.

Korten föllo ur karlarnes händer, tänderna klapprade i mun på Kalle, det rent svartnade för ögonen på honom, och han blef spik nykter.

— Å kalasat ha dom så de passat, fortsatte hon, salt fårbringa å grynagröt, jo jo, det dugde förstås inte att komma till mäj å äta arma riddare, kräsen som du ä.

Smedby-Pelle vred sig och tog upp den ena psalmen efter den andra med sprucken, darrande röst, och Kalle läste med hes stämma syndabekännelsen.

— Herre jemine såna tosingar, såna fyllkajer, har inte brännevinet rakt gjort dom förryckta, älla ä dä meningen å drifva mä Guss ord å helga evangelium.

— Gack från mej satan, sade Smedby-Pelle. Limp-Lenas smutsgula, magra ansikte blef nästan ärggrönt och hon blef hvass om näbben som ett knifblad.

— Säj om dä där en gång te, du Smedby-Per, säj om dä en gång te. Herre min skapare, jag tror den lede farit in i din syndiga kropp — fortsatte hon allt argare. — Gud bevare mäj för en sån rackare, har han inte hviskat å tisslat mä mäj änna sen

mickelsmessan, det lea trollet, å vari goodtemplare å skulle allri smaka brännevin mer. Hut karl, å akta dej för Limp-Lena.

Hon stod framför elden och värmde sina knotiga fingrar, och Kalle gaf förskrämd akt på om han ej skulle få se lågorna lysa tvärs igenom henne, eller om förklädesknuten ej skulle bli synlig genom bröstkorgen.

— På dörren med däj, ditt lea skrälle, skrek han till slut alldeles utom sig, har du någe otaldt mä Per så gå till Smedbytorpet å låt min stuga vara fri från tocken genfärdsel. Han var alldeles grå i ansiktet, och det stubbklippta håret stod på ända som finaste ståltrådsklipp.

— Åhå, sade Limp-Lena, genfärdsel, ja dä kan du så men ha rätt i, genfärdsel ä dä nog för däj, ty hvar det än finns ett kvinnfolk borde ho sky dej som svarte pesten, falsk som du ä, å mörare i mun än ruttna äpplen, din leding, men nog ska ni slippa mej, och ut flög hon genom dörren, som smälldes i, så faten hoppade på bordet.

— Gud bevare oss, sade Kalle rysande, från sådant djäfvelstyg, men munlädret hadde hon då lika smort, så dö hon va.

Smedby-Pelle såg rent knäckt ut.

— Dä ä synna som bestraffar sig själf, hviskade

han, dä ä straffe för ja låti narra mäj åf däj, hadde ja gått hem så — —

— Ja dä hadde min själ å lif vari dä bästa, för då hadde hon inte kommit hit teminstingen, den otäcka skråpukan. Herre je, en sån julnatt, Gu vet hva en ska ta sej te, dä ä bäst du går hem, Smedby-Pelle, hvem vet, ho kan få dä infallet å komma igen, den satans maran.

Smedby-Pelle slog med båda händerna.

— Gå hem nu, ä du rakt från vette, Kalle Norrgården, ho kan ju lura på mej ve hvilken knut som hälst, nääj, ja lär allt bli där ja ä tills dä blir dag igen. Kalle reste sig, och det var inte utan att knäskålarne ännu skalf på honom.

— Ja, du får väl lägga däj här på soffan, vi ska sätta någe för fönstre, så en slipper se ut.

Efter en stund hade Kalle krupit in i sängskåpet till pojken sin, och Smedby-Pelle lagt sig på pinnsoffan, med den långskörtade rocken öfver sitt smala bröst. Båda stånkade och vredo sig fram och tillbaka, och till slut sade Kalle:

— Per du, tror du ho va riktigt dö du —

— Dö ja, visst va ho dö, dä osa ju lik om'na, kände du inte dä? Du får be du mä, Kalle, till undergöraren, att ho må få ro i sin graf.

— Ja, hadde ho bara allri haft den blå spare-

boken, allri hadde ja sett åt'na, det arga trollet, du kunde gärna fått tatt na för mäj, du Per.

— Hu, rös Smedby-Pelle, tecken å under ha ja sett, å ja vill allri smaka brännevin mer.

— Håll ol mä dä.

Smedby-Pelle teg.

Elden slocknade så småningom på härden, och mörkret föll som en tät fäll öfver den lilla kammaren, och gubbarne somnade slutligen efter många böner och bibelcitat.

På julmorgonen steg Kalle tidigt upp och bjöd på kokhett kaffe ur den sotiga kaffepannan, innan de skulle till ottan. Det hade upphört att snöa, ute var gnistrande kallt och stjärnorna flämtade och brunno, snöplogen hade redan gått, så vägen var klar, och bloss efter bloss ilade förbi det lilla stugfönstret, äfven tvärs öfver fjärden dansade skimret från den ena facklan efter den andra och drog ett långt band af gnistrande punkter ned mot kyrkan.

Det var en skön sak att till slut sitta i den varma, upplysta kyrkan, Kalle tyckte att det riktigt »tog» honom, och när orgeln började, stämde han in med riktig stentorsstämma sekunderad af Smedby-Pelles spruckna pip. Någon psalmbok hade de icke, ty den hade mor fått med sig i kistan, — hon kunde ju allri någe utante stackarn, — sade Kalle.

När gudstjänsten var slut trängde sig handelsbetjänten fram till dem och nöp Kalle i ärmen:

— Nå spöka hon i natt, Kalle? Kalle ryckte sig skrämd lös, — nå då gör hon det fälle nu du; där har du spöket Kalle, hon krya allt till sej hon, Limp-Lena, när hon kom in i värmen; håll dej framme nu Kalle och tänk på sparboken hennes, innan hon dimper riktigt.

»Spöket» seglade vid dessa ord just förbi, insvept i en äkta sjal, och kastade ilsket ettriga blickar på dem.

Kalle Norrgården och Smedby-Pelle stirrade med gapande munnar efter henne, men när Kalle hämtat sig något, sade han:

— Det hadde min lif och själ vari bättre om ho vari dö, om ho ock skulle gått igän hvar eviga natt; och Smedby-Pelle vred sina blåa, magra fingrar, så det knakade i dem.

— Ja de hadde varret bättre, Gu hjälpe mej både te kropp å själ. Jo nu ha ja'na vackert, men nu ger ja också fanen i löftet — och därmed ref han den blåa bandstumpen ur knapphålet, och det var visst första gången i sitt lif som Smedby-Pelle svor.

MARIA BONVALOT.

(Ett fragment.)

Maria — Maria Bonvalot!

De säga att syndens rosor tära dina heta, röda läppar, att syndens svarta rosor omfläta din själ och fläcka din hvita kropp. Synden, synden! Är det då synd att älska —

Jag ser dig sitta vid kvarnens öppna fönster, den gamla öfvergifna kvarnen, hvars dystra vingskelett tecknar sitt svarta kors mot den gulnande aftonhimlen, den gamla kvarnen, där intet mjöl mera males, och kring hvars mosslupna förfallna trappa klängrosorna blomma och vissna.

Jag ser dig sitta med barmen stödd mot karmens maskstungna trä, en barm, hvars hvithet man skymtar genom musslinets luftiga veck.

Invid dig på fönsterbrädet dofta en hand full hvita acacior, skärt hvita med fina, blekröda strimmor på sina sammetslena blad, förtonande, bortsmältande blodstrimmor, bleknande i sin glöd, som den heta strimman mellan dina tätt slutna läppar.

Maria, Maria Bonvalot!

Jag drömmer om din hvita smala hand, en hand, som gör mig vansinnig att tänka på om dagen, och som gör mina drömmar till ett helvete om natten. . . . Sedan jag sett dina händer, lyfter jag aldrig mer min blick till ditt ansikte. Kunna dina ögon säga mig mer än denna underbara hand, kunna de väl vara vackrare i sin hafsblå melankoli eller i sin pärlemorgröna glans — kunna de säga mer än denna talande hand, där stoltheten aldrig ritat en linie, och där lidelsen står som en rasande dämon, tecknad i det skälfvande blå ådernätet under den fina huden. Å, denna hand, denna hand, den har lärt mig att aldrig mer bedöma en människa efter hvad dess anlete har att säga mig. Anletet har lärt att förställa sig, lärt att missvisa, lärt munnen att le, när hjärtat gråter, lärt ögat att stråla af beräknande ömhet, lärt pannan att höljas af vemod, när det skrattar på djupet, det känner till alla upptänkliga finter och konster och är fixt och färdigt för den stora maskeraden. -- Men handen, den har ännu ingenting lärt, man har ännu inte kommit på den idén att äfven låta den gå igenom hyckleriets mångartade skola, ännu är den originel,

ännu ursprunglig, ännu kan den icke den, som det tyckes, lättlärda konsten att ljuga.

* * *

Maria Bonvalot sitter i den trånga kvarnkammaren, och på den gröna duken med det tunga, orientaliska broderiet, som döljer det klumpiga bordet, breda hennes smala händer ut spålekens nötta kort inom lampskenets halfdunkla ljuskrets, och jag, som aldrig varit hennes älskare, och som aldrig kan bli det, går härute i den redan hösttyngda luften, som med sin däfna fukt väter min svarta kaftan. Ack, jag behöfver blott tänka på min dystra prästrock, på min tomma börs, eller kasta en blick i den spräckta spegeln i min torftiga kammare och se mitt bleka, magra ansikte, se mina rödkantade ögon med de djupa fårorna efter allt nattvak och alla ömkliga tårar, se på min i förtid åldrade panna, min hopsjunkna gestalt, mina gula, torra händer, o min Gud, se på allt detta och förstå huru naturligt det alltsamman är.

* * *

Sedan en tid uppträder i staden en akrobattrupp, och hvarje morgon komma de hit ut att bada i floden. Jag passar dem alltid vid deras badtimme. Jag kan aldrig se mig mätt på detta

flammande lif i de nakna kropparnes muskelspel, bröstens härliga hvälfningar, alla linier utvecklade i skönaste harmoni. Särskildt en af dem har gestalten af en ung marmorgud, där han brottas med de andra på strandbrädden. — — Och ångestens alla fasor fylla min själ, ty jag vet hvad som skall komma.

En dag skall Maria Bonvalot gå här förbi, och hennes oroliga hafsögon, som ej längre äro bundna af något, skola plötsligt fångas af ljuset från denna mattglänsande marmorkropp, där hvarje nerv är klingande sträng, hvarje muskel silkesomspunnet stål, och hon skall bryta en af de röda granatblommorna, hon skall bryta den och omärkligt låta den falla i vattnet, då hon går öfver bron med nedböjdt hufvud, och blomman skall föras med af dessa pladdersjuka vågor, som ständigt ha något att hviska om, och fångas af en rask hand och prässas mot ett par varma läppar.

Detta skall hända en dag.

Och den aftonen skall det åter vara två i kvarnkammaren, och nästa morgon, då jag knäböjer inför madonnan, skall soeur Souffrance hviska till mig, där hon smyger förbi med röda blommor mellan sina utmärglade händer, »att jag lider af den sjukdom, som är sjukdomen till döden». Men jag skall

lyfta min blick mot det ljufva, förklarade anletet öfver mig och be med sårige läppar, läppar som bitits blodiga under den gångna natten, att jag måtte skonas från biktens timma.

— — — — — — — — — — — — — —

Natten efter detta — som har skett så som jag visste det skulle ske — vaknar jag efter flera timmars medvetslöshet på det af månen blekta tegelstensgolfvet i min cell, och jag flyttar min af gisslet söndersargade kropp in i den hvita månskensfloden, som strömmar genom murens galler, för att låta himmelens hvita ljus svalka de blödande strimmorna i min rygg. — Och öfverallt hvart jag vänder min blick i dager som i skugga, i högljus guldmättad sol, i dödskyld blåsvart natt — i sömn som i vaka — öfverallt dessa händer, som i dag hvilade mot biktstolens mörka sammet, dessa händer som intet kunna dölja, fingrarnes skälfvande hast öfver radbandets kulor, handens fasta men kyliga grepp kring messbokens gyllene pärm.

Maria, Maria Bonvalot!

Dina händer väfva osynligt men säkert det nät, som snärjer min själ i fördömelsens natt, och mitt hjärta i förtviflans eviga mörker.

Och jag reser mig från denna smärtans stenbädd, som jag mörknat med mitt blod, och drar kaftanen öfver mina sönderslagna skuldror, och jag trefvar mig ut i den dagljusa natten. Jag går genom klosterträdgården, där luften dallrar som spunnen kristall kring de rodnande asparne och svartnande vinkasten, och min kropp skälfver liksom träden i smygande feber och skakas — liksom de i nattfrosten — af tärande frostbrytningar. Från ett ensamt fönster i klosterskolan lyser det ännu genom de täta hvita gardinerna, det är soeur Souffrance fönster, hon som alltid under nattens timmar ligger i bön vid den korsfästes fötter — i ständig bön för alla förtappade — för alla själars frälsning — — — — — Men för mig hjälpa inga böner — — ingen penitens, och det vore bättre att ej bedja för sådana som jag.

I fjärran ser jag kvarnens vingskelett liksom förstoradt teckna sitt kors mörkare än vanligt i den silfvermättade luften, och min vilja vill tvinga min fot från den vanda, kända stigen — som jag ändå går. Natt efter natt har jag följt den, natt efter natt har jag följt flodens långa krökning och gått öfver gyttjevadet för att slippa möta någon nere vid bron, trängt igenom hagtornsskogen och smugit tätt intill den sorlande kvarnbäcken för att ljudet

af mina steg skulle dö bort i dess brus. Natt efter natt har jag stått och lyssnat till de heta rösterna där inne, men det är icke det som söndersliter mig, det är den därpå följande tystnaden, ty i den hviska de hvita händernas smekningar, som göra mig galen och från mitt förstånd. Hvarför har jag inte haft mod att klättra upp till kvarnvingens öfversta spets och störta mig ner bland de vissna klängrosorna, hvarför rifver jag inte hjärtat ur mitt bröst och sliter sönder det med mina egna tänder, medan de ännu äro friska och hvita?

* * *

Som vanligt följer jag flodens slingrande lopp och djärfva bukter, och när jag kommer till granatbuskarne, kastar jag mig ned på min vanliga plats invid stranden och stirrar ner i det kalla, snabbt flytande vattnet och ser hur de fallande granatblommornas blad föras bort af de af hösträgnen starkt uppsvällda vågorna, där de röda blombladen frysa till is under månens kyliga glitter. Som ett skarpslipadt svärd stryker månljuset kapellets förgyllda spira och kvarnens fastrostade flöjel, och jag ser madonnan i det silfverne skimret inne i koret smeka barnet i sitt sköte med Maria Bonvalots

händer — och ser *henne* i kvarnkammaren, med den trötta barmen, henne, hvars händer famla efter det, som de aldrig skola smeka. Och jag blickar in i mândiset på den andra stranden, akrobaternas badställe, och min utpinade tanke — som släpat sig dödstrött på dessa samma och ständiga upprepanden af en kvalfylld och sjuk hjärna, som aldrig får någon ro — målar åter upp allt hvad jag varit vittne till och allt hvad jag inte varit vittne till — — dina händers rastlösa oro. Å Maria — Maria Bonvalot, — och jag vänder tillbaka till botgörarecellen för att under nattens återstående timmar svänga gisslet öfver min eländiga kropp och om och om igen påminna mig den törnkröntes djupa lidande, som ej längre har någon makt öfver mitt intill döden kvalda sinne.

* * *

Kastanjerna löfvas af, platanernas bladlösa grenar rassla allvarligare än någonsin mot klostrets hvita murar, klängrosorna hänga svartbrända af nattfrosten öfver kvarnens förfallna trappa, soeur Souffrance har brutit de sista granatblommorna och lagt dem vid den heliga jungfruns nakna fötter. Det är stillhetens månad, den hvita månaden december.

I kvarnkammaren brinner åter hvarje afton ljus, flickröster från grannskapet skämta och skratta där inne, blekröda kamelior sättas i blånande svart och i guldrödt hår, kastanjer rostas vid elden, nötter knäckas af små hvita hvassa tänder, det är ingen oro längre i händerna, som skugga spålekens kort — och snön ligger oskärad och ren på kvarntrappan, då morgonrodnaden faller öfver dess nötta steg.

Akrobaternas tält är borta, och Maria Bonvalot biktar hvarje fredag. Och under bikten bespejar jag — lurar på. dessa stackars smala nervösa händer, där de nu ligga stilla, o så stilla, hopknäppta kring radbandet, vaktar dem, döf och blind för allt, med tårbrända, skumma ögon, granskar dem med ett såradt djurs sammankrympta hjärta, väntar blott att åter få se ådrorna svälla, som om det sjudande blodet skulle spränga dem, väntar att se dem hvita af skälfvande oro och tärande längtan.

* * *

Maria, Maria Bonvalot.

Under den förflutna natten har intet ljus tändts i kvarnkammaren. — Jag har ej förrättat

morgonbönen, ty jag kan ej längre bedja, mina ögonhvitor ha fått en ohygglig gul färg, min kropp darrar ständigt, mina sönderbitna läppar äro ett enda sår, ty min mun bränner af den törst, som intet vatten kan släcka — — —

— — Jag har i dag berusat mig af nattvardsvinet — — soeur Souffrance leende frös till is, när hon såg den fläckade stolan och de krossade blommorna vid heliga Guds moders fötter. — —

Jesus Maria — — — — Maria — Maria Bonvalot.

HANS WINCKELMANN.

Dagen töade bort i rusk.

Töblåsten for däfven i tunga kast om knutarne på det gamla gulmålade trähuset.

Den krokiga gatans nubbstenar blefvo allt halare, och snösörjan bildade dunkla pölar nedanför de nötta trappstegen utanför portarne. Där snön ännu låg otrampad, fick den en gulaktig bleksotsfärg af den nedslående röken; och takdroppet, som föll klanglöst och monotont, gräfde en lång svart fåra i den möra snövallen under husväggarne.

Jag knogade denna trista gråvinterdag tidigare än vanligt uppför de branta backarne till mitt ensliga hem, i det gula huset, där jag vid denna tid hyrde ett stort kallt rum af ett folk, som bodde ihop utan att vara gifta.

Mannen, Hans Winckelmann, stod sedan förra dagens morgon på bår, han hade dött i den dimtyngda daggryningen, och jag hade blifvit ombedd att öfvervara begrafningen.

När jag kom in på gården, såg jag en minderårig pojke, som jag aldrig sett här förr, och i hvars

kantiga ansikte jag till min förvåning igenkände min värdinnas opålitliga drag, i full fart med att med båda händerna kasta finhackadt granris från ingångsdörren öfver gårdsplatsen och genom den smala porten i planket ut på gatan. Mellan några halfvåta, suddiga linnekläder, som viftade tungt i blåsten, hörde jag en yxas dofva hugg och skymtade en kvinsperson med kjolen dragen öfver hufvudet, som på tröskeln till en vedbod hackade granris. Kvinnan, hvars uppdragna kjol bortskymde hennes ansikte, lyfte hufvudet när hon hörde porten falla igen, och jag hörde fru Winckelmanns röst, böjlig i höjden som en flöjtstämma, men med skärande hårda mellantoner, ropa till mig mellan de våta kläderna — att skynda mig och stiga upp, om jag ville se Winckelmann innan locket lades på, ty prästen kunde komma när som hälst. Jag hade på läpparne en fråga, men kom mig ej för att göra den, då min blick föll på det illsluga pojkansiktet, som bekikade mig genom en trasig bräda i planket.

Jag kastade upp förstugudörren och tog trätrappan i ett par språng.

* * *

Det hände mig aldrig, sedan jag kom till detta hus, att jag annat än så hastigt som möjligt för-

sökte komma öfver denna trappa, jag afskydde dess vinklar och hörn, de dunkla afsatserna, de af flitigt begagnande urholkade trappstegen och de af ålder mångskiftande, dunkelgröna rutorna — skiftande som onda ögon — i de svartnande maskstungna fönsterbågarne. Aldrig hängdes här ut en lampa. Kom man hem efter mörkrets inbrott, fick man famla sig fram efter dess vindlande krökningar, där luften var som förtätad af en äcklig, kväljande hetta. Jag kunde ibland som hypnotiserad stanna på de hatade trappstegen, som jag hatade utan att veta hvarför, och med bultande hjärta lyssna efter det, som ej hördes, och slå omkring mig med knutna händer, ty jag kände, jag visste, att det fanns något där inne i det tjocka mörkret, som jag skulle velat strypa, tillintetgöra.

Låg jag vaken någon natt, som särskildt nu på eftervintern ofta hände mig, hörde jag timme efter timme hviskningar stiga från trappans djup. En natt, enerverad till det yttersta af dessa hemlighetsfulla ljud, for jag upp och smög mig ut för att göra ett slut på detta djäfvulska hviskande, men då jag från trappans öfversta afsats höll den flämtande ljuslågan öfver det svarta hålet, hvilket gapade mot mig som ett afskyvärdt vidunders vidöppna käftar, ryste jag förfärad tillbaka, då Hans Winckelmanns dödsbleka

och förvridna ansikte flöt upp ur mörkret där nere, och hans tunna gestalt ljudlöst närmade sig:

— Var det ni herr Winckelmann?

Men han svarade ej, utan lade handen öfver sina skälfvande läppar och gled förbi mig som en skugga och försvann genom dörren till sitt rum. Som förlamad stod jag kvar, jag vet ej huru länge; så märkte jag till slut, att ljuslågan skälfde häftigt i draget från det spruckna fönstret, eller var det min hand som darrade.

Efter en orolig natt, förföljd af hiskliga drömmar, i hvilka Hans Winckelmann hotade mörda mig, om jag ej ville bekläda det gula husets trappa med tjocka mattor och bonader för att hvisknin-garne ej skulle höras öfver hela staden, beslöt jag följande dag att söka mig en ny bostad. Men då jag morgonen efter mötte Hans Winckelmann och återsåg hans dödsbleka ansikte och ångestfulla, kvalda blick från den förflutna natten, var det, som om orden frusit bort på mina läppar.

Som det ena vanligtvis är en följd af det andra och händelsernas gång ofta äro inflikade i hvarann som de oskiljbara länkarne i en kedja, fastän man ej förstår sammanhanget, så var det också här, ty efter denna natt började Hans Winckelmann undvika mig; hans sätt blef allt skyggare, hans blick

ett jagadt djurs, det var, som om han trott, att jag kastat en blick i den svarta brunn, ur hvilken han måste dricka.

Vi hade förut ofta talats vid, han hade kommit in till mig ibland om kvällarne, då jag var hemma, och vid den sprakande brasan och pipornas eld brukade han berätta om sin hembygd vid Donau, om sitt vandringsår i Frankrike och Italien, — han hade ämnat bli skulptör men ödet hade bestämt annorlunda, nu arbetade han på en bildhuggareverkstad i den kalla svenska hufvudstaden. Och öfver allt hvad han sade låg en bildning och förfining, som man väl skulle anat af det intelligenta varma ansiktet, men ej förstå af den omgifning, i hvilken han lefde. Dock, detta var något, som han aldrig vidrörde — huru han hamnat i denna afkrok af världen och kommit tillsammans med den kvinna, med hvilken han delade sitt lif.

Vintern gick sin långsamma gång, och det hände, att jag låg borta natt efter natt för att efter ofvannämda händelse ej behöfva passera det gula husets trappa, sedan mörkret fallit på. Mina tidningar och tidskrifter skickade jag in till Hans Winckelmann, sedan han nu ej längre kom för att hämta dem. Mången mörk afton, då jag stannade inne i min ensamhet hällre än att gå ut, kände jag en obe-

skriflig lust att gå in till honom och prata bort en stund, men tyckte mig nu mindre än någonsin kunna göra det, då han aldrig förut bedt mig därom. Han började också allt mera sällan synas ute, och det gick veckor, utan att jag såg en skymt af honom; snickarhustrun, som städade åt mig, sade att han slutat hos bildhuggaren, han var sjuk, sade man, men under vakna nätter, då hviskningarne från trappan förgiftade mitt öra och ställde mina nerver på helspänn, kunde jag ha svurit på, att, fastän jag ej hörde honom, Hans Winckelmann i sin tunna svarta rock och med det dödsbleka, stelnade ansigtet gled min dörr förbi, och de kväfda suckarne från jämmern i hans bröst återljödo ur töblåsten, som klagande svepte kring det gula husets förruttnande knutar.

* * *

Hans Winckelmanns sjukdom var till döden, och läkaren hade intet namn för den sjukdomen. Intet lokalt ondt, sade han, då han kom in till mig en eftermiddag efter att ha besökt den sjuke.

Det var en gammal bekant till mig, som denna vinter börjat litet praktik bland de fattiga kvarteren här uppe i södra bergen de stunder han hade ledigt från Karolinska Institutet. Man kunde tro att

Hans Winckelmanns sjukdom satt i ögonen, sade han, låg och brände där inne i de djupa, vidgade pupillerna, det var för öfrigt någonting, inför hvilket all hans kunskap ej räckte till, och det tjänade häller till ingenting, att han gick här, han skulle också ej behöfva komma igen vidare annat än för att skrifva dödsattesten. — Han hade hört talas om många märkvärdiga fall, men maken till detta hade han hvarken hört eller sett.

— Om man kunde tala om att ondt gick från öga till öga, så skulle han vilja ställa upp en ny diagnos, ty det var ett faktum att ur denna kvinnas ögon, som skötte den sjuke, gick en giftig ström; dessa blå ögon, ägde en på samma gång isande och förtärande blick. — Det märkvärdigaste var dock hur ömtålig han varit för ljudet af hennes röst, och krampanfallen och klagoropen hade kommit, då hon som ofta hände beslöjade sin stämma med en låg hviskning.

Hans egen röst sjönk vid dessa sista ord i en mumlande hviskning och hans breda händer foro nervöst genom det stubbklippta svarta håret, — alla de gångna nätternas fasor fyllde rummet för mig.

* * *

Och så dog då Hans Winckelmann en morgon i den dimtyngda daggryningen, då de skärande skrina från den vaknande stadens oroliga hjärta som knifvar skuro upp genom mörkret, som ännu inhöljde den, och det bortdöende skenet från en utgående ångares blodröda lanterna drunknade bort i dimman, hvilken bar mera af natt än af kommande dag i sin isgrå famn.

* * *

Det var med en underlig känsla jag från den långa gång, som delade huset midt itu, steg in i det stora, kalla rum, där Hans Winckelmann stod på bår, ett rum, som man gjort ändå större och kallare genom att ha flyttat undan alla möbler. På ena kortväggen hängde ett bättre oljetryck, föreställande den stund, då Salome efter slutad dans mottar Johannes Döparens hufvud på ett silfverfat, medan Herodias med en ormaktig rörelse af sin vällustiga i purpur höljda gestalt fäster den lystna blicken på det afhuggna hufvudet, en tafla, hvilken Hans Winckelmann sannerligen kunde falla i reflexioner öfver, vore hans sömn ej så djup, en tafla, som säkerligen en gång haft åtskilligt att säga honom att döma af konturerna till det huggormshuf-

vud, som med rödt bläck ditritats öfver Herodias juvelskimrande, uddiga diadem.

Skymningen, en grågul vintertjockas tunga skymning, hade redan börjat falla kring kistan, där han låg med de knutna händerna hårdt prässade mot bröstet och djupt insjunkna ögon.

— Det hade inte varit möjligt att skilja händerna från bröstet, hörde jag plötsligt en röst säga; fru Winckelmann stod utan att jag visste huru bredvid mig och fingrade på de papperslika garneringarne, och så — med ett raskt grepp fattade de smala fingrarne om den mot det döda hjärtat prässade handen för att ändra dess läge, — men blott för att lämna fula, violblå märken i den dödfärgade huden.

Hon skakade häftigt på sig som under en frossbrytning.

— Nej — nu skall ni komma och dricka ett glas vin.

I ett mindre rum innanför satt en svartmuskig man grensle öfver en stol och betraktade med kisande ögon — svarta strimmor i ett af nikotin och gasljus färgadt ansikte — ett par på bordet framför honom stående ljus, hvilkas fladdrande lågor oroligt lyste öfver en hvit duk. Mannen, som satt med en skrikande röd halsduk lindad kring sin sol-

kiga stärkkrage — om af vårdslöshet eller ogrannlaga likgiltighet, lämnar jag därhän, — gjorde en tvär och hastig bugning vid mitt inträde i rummet, dock utan att resa sig från stolen eller lyfta blicken från bordet. Någon presentation kom ej i fråga. — Bredvid den heta kaminen satt pojken från gården på huk och roade sig med att med en järnten, som han då och då glödgade, rita krumelurer i golfvet, och luften härinne var nästan oandbar, blandad som den var med oset af brändt trä, koksgas och den pinsamma, fräna lukten från likrummet.

Hälst hade jag genast vändt om från denna vidriga interiör, men tvingade mig att stanna, ty prästens hand var redan kring låset på det yttre rummets dörr, och stunden efter stod han själf inom de oroliga ljusens sken. Några lågmälta ord afsides till kvinnan, några ord högt till alla vid vindrickningen, och så ceremonien.

Prästen knöt den svarta taftkappan öfver de sluttande axlarne, klämde glasögonen fastare öfver näsans hvassa rygg och gick med släpande steg ut i det tomma rummet. Blott kvinnan och jag följde honom ditut, där bärarne redan påskrufvat locket.

Begrafningsritualen och bönerna genomrabblades i en hast, jordfästningsorden jagade hvarann som onda tankar, och så efteråt de traditionella tröste-

orden, framsagda i salfvelsefull botgörareton, och hvilka af henne, som de riktades till, åhördes med den blå, förtärande blicken, som hypnotiserad, fästad på den vid bordet i det andra rummet ännu sittande mannen.

Efter detta dracks åter vin, Hans Winckelmanns skål föreslagen af prästen, som härmed tycktes vilja göra den döde en hederstjänst.

Skulle mannen nu resa sig. Ja, de blå ögonen tycktes dra honom upp ifrån stolen, fastän han ej en enda gång mött deras blick, men handen med den falska vigselringen skälfde vid prästens ord så häftigt, att vinet rann ur glaset och spilldes i stora fläckar på den hvita duken, röda fläckar, hvilka ohyggligt lyste i den ljudlösa tystnad, som följde.

Prästen hade gjort sitt och gick.

Bärarne togo försiktigt sin lätta börda och lyfte den till sina breda axlar, och tåget skred genom den smala gången och med bullrande steg utför den vindlande trappan, förbi de dunkla afsatserna och mystiska nischerna, öfver hvilka kistans tunga skugga gled i jättelik förstoring.

Skulle jag följa Hans Winckelmann ditut till hvilans hvita, tysta stad? Ja, de två skulle icke lämnas ensamma med honom vid hans sista färd, hans

djupa sömn skulle af de sista stunderna ofvan jord icke orenas.

Man bad mig icke följa med, och jag steg oombedd in i den enda vagn, som utom likvagnen väntade. Och så satte vi oss då i långsam rörelse ned mot staden, hvarifrån de redan tända elektriska lampornas violblå ljus glimmade oss till mötes genom den allt mer tätnande snön, som börjat falla. Under den timme, som dödande långsamt släpade oss med sig öfver de folkträngda gatorna, yttrades ej ett ord, ej häller när vi genom den yrande snön trefvade oss fram till grafven, på hvars botten en stor drifva yrt ihop, hvilken ljudlöst mottog kistan i sin hvita famn.

Här var det sista gången jag såg henne, som utan kärlekens rätt burit Hans Winckelmanns namn, och jag skulle aldrig mer återse henne, ty jag beträdde aldrig mer det gula husets trappa med dess förgiftade, kväljande luft.

DRÖMMEN OM VAXDOCKORNA.

Vi hade suttit några tillsammans på mitt rum och druckit, rökt och diskuterat, snuddat vid alla möjliga och omöjliga ämnen, kastat hvarann i ansiktet hvar och en sin dådlöshet och sin feghet, tagit emot och gifvit hugg, sargat hvarann helt kallsinnigt under den obehagliga känsla af isolering, som ett ständigt missförstående inger, för att slutligen efter allt käbbel och alla ologiskheter plötsligt åka upp på central mark — hetsa samma springare och kappränna mot samma mål. Ju längre kvällen led återkom samtalet emellertid allt oftare till kärleken, särskildt var det en af oss, som ej tycktes vilja släppa detta ämne. Och det sades, att kärleken inte var annat än en sjukdom, en abnormitet, en galenskap i blodet, som hvar och en skulle be alla goda gudar bevara sig ifrån, och vi äggade upp hvarandra och från förakt och hån öfvergingo vi till hätskhet och hot. — Och vi smädade kärleken.

Den, som börjat talet om kärleken, satt lutad mot bokhyllan med en glödande cigarr mellan de

smala, röda läpparne, och man skymtade blott otydligt det något bleka ansiktet, liksom hyllans skarlakansfärgade ödlor, genom de allt mer tätnande rökmolnen. Och hvarje ord som sades, sades distinkt och klart, måttades med samma säkerhet, som en skicklig fäktare utdelar sina värjstötar, och jag fann till min förvåning, att hvarje ord slutligen började skära i mina öron på ett underligt sätt och drypa en olidlig sveda i mitt bröst.

Vi rörde allt oftare på glasen, och jag försökte förgäfves skölja ned den obestämbara och oroliga känsla, som förskräckte mig och tillsnörde min strupe. Jag drack glas på glas och kastade mig på nytt med febril ifver in i diskussionen, finnande nya stöd för vårt gemensamma missmod. Men ju mer jag i min hetsighet fann nya antaganden för den jäsande hätskheten, ju mera grep den inre, frätande känslan omkring sig.

Jag kunde till slut inte sitta stilla utan gick och ställde mig vid fönstret, där oktoberblåsten ryckte i hakarne och klibbade unkna, färglösa blad vid de matta rutorna, och bakom mig hördes fortfarande som med makten af ett öde den obevekliga stämman, genomskinligt klar och medryckande i höjden, men som då den sjönk hade något i sig som irriterade och gjorde ondt, det föreföll som om tunga,

röda böljor brutit under en kall dimmas rörliga mur, om och om igen hörde jag samma stämma säga:

— det finns ingen kärlek; och eko:

— nej, det finns ingen kärlek.

Mina händer fröso och mitt hufvud brände, jag söndersmulade den brinnande cigarretten mellan mina fingrar och smög mig ut.

På måfå dref jag gata upp och ner, småstadens tysta, ensliga gator, där hundrade ögon fastän sofvande bevakade alla mina steg, och min skugga gled öfver kalla, tomma fönster, som på ett förvånande vis skulle relatera min nattliga vandring så snart solen gått upp, och bakom fällda gardiner hviska om vägar, som jag aldrig gått.

Sedan jag drifvit några hvarf fram och åter på stadens förnämsta gata, kom jag händelsevis att stanna utanför kyrkans östra vägg, som nu i belysningen från det elektriska ljuset på trottoaren föreföll mig dubbelt hvit och lysande mot torgets trista, hvardagsfattiga perspektiv.

Jag stirrade och stirrade som förhäxad på den hvita sandstensytan, och ofrivilligt påminde jag mig en episod från den förflutna vintern, som passerat just på det ställe, där jag nu stod, en af dessa episoder i vårt lif, som förefalla andra så betydelselösa och barnsliga, men som för en själf är visserligen

blott en detalj af det stora hela, men en sådan, uppdragen med sepians mörka kontur.

Hvarför skulle jag minnas detta nu? Jag vände med en rysning den hvita väggen ryggen. I detta ögonblick föll min blick på min egen skugga, som låg utsträckt vid mina fötter, ytterligt förstorad och kompakt i det starka ljuset.

Jag smålog; det var, som om svedan i mitt inre med ett strukits bort, det föreföll mig på en gång, som om allt gärna kunde vara stick i stäf mot hvad jag önskade — hela världen kunde saklöst få öfverge mig, blott denna ej öfvergaf mig, och jag böjde mig med klappande hjärta ned och smekte skuggan med min hand och mötte hennes hand, som tryckte min.

Jag drog min skuggas arm under min och vi började gå fram och tillbaka på asfalten, jag tänkte inte längre på kvällens samtal, som på ett så oförklarligt sätt upprört mig mot min vilja, och jag hade åter glömt den där händelsen, som förra vintern passerat utanför kyrkans östra vägg. Jag hade glömt allt — jag hade ju min skugga.

Mitt goda humör hade kommit igen, jag kände mig riktigt munter, jag gnolade för mig själf och småpratade med min skugga, som än troget höll sig bredvid mig, än trampade mig på hälarne och

än balanserade på brons granitbalustrad, med en vågsam skolpojkes hela uppsluppenhet. Detta tyckte jag dock icke om, forsen skummade doft därnedanför, ett felsteg hade ju så lätt varit gjort — —. Och jag skyndade hastigt därifrån, stött öfver detta upptåg.

Men min skugga hade nu en gång kommit i uppsluppet lynne, och när vi gingo förbi hotellet, gled hon tvärt in i porten och tittade in i kapprummet — kanske hon frös i den allt mer tilltagande nattkylan och ville, att vi skulle gå in på kaféet, fast jag då ej tänkte därpå, — och när vi passerade rådhusets mörka trappa försvann hon med samma smidighet i dess mörker, men var strax åter bredvid mig och stannade liksom jag utanför bokhandelns fönster.

Där låg ju min nyss utkomna bok, den låg där som alla de andra böckerna, och jag stirrade på den som på alla de andra, stirrade på mitt eget namn, som i tunna, svarta typer var djupt och försvinnande nedtryckt i mjukt, hvitt papper — och jag nickade till min skugga. Hon nickade tillbaka med sitt mäst skugglika leende och skref med yttersta spetsen af sitt finger mitt namn i imman, som min andedrägt lade öfver rutan, och jag kände, att min skuggas leende äfven skilde mina läppar åt, medan

jag betraktade detta namn, hvilket så småningom upplöste sig i droppar och rann nedför rutan i tunga tårar.

I detta ögonblick slog kyrkklockan tvänne slag, det blef alldeles mörkt i fönstret, invid hvilket vi stodo, och mörkt utefter hela gatan. Klockan hade slagit half tolf, den tid, då man släckte det elektriska ljuset.

Jag vände mig hastigt mot min skugga för att åter fatta hennes arm, men upptäckte till min häpnad, att hon ej var bredvid mig. Det drog en kall fläkt öfver mitt ansikte. Jag väntade en stund, men hon syntes ej till, och jag gick långsamt tillbaka för att söka henne, viss om, att hon åter spelat mig ett spratt och gömt sig i närmaste port. Men jag fann henne ej. En tryckande känsla lade sig öfver mitt bröst, jag började finna denna skämtsamhet i mörkret dum och opassande.

Jag vände om och skyndade upp mot torget, kanske skulle jag återfinna henne utanför kyrkan, men här var tomt, och kyrkans östra vägg badade fortfarande i samma ljus, det hade alltså ej kommit från glödlamporna nedanför, och påminde mig åter med skärande bitterhet om det, som min skugga kommit mig att glömma, och med beklämdt sinne skyndade jag därifrån. Jag hastade gata upp och

ner, öfver torgets knaggliga stenar och förbi kanalens stillastående, marmorsvarta vatten, sökande, ständigt sökande, och ljudet af mina egna steg ekade i gatornas ohyggliga tomhet och kom mina nerver att skälfva och min hjärna att värka. Och där var gator, som min fot aldrig trampat, och hus, som jag aldrig förr sett, och samma tomhet öfverallt, ingen mänsklig varelse att se, ingen skugga att återfinna. Och utan att jag visste huru, stod jag åter utanför min egen port. Med tunga steg famlade jag mig uppför trappan, och med tungt hjärta inträdde jag i mitt rum, som var alldeles mörkt. Och jag sökte med darrande händer tändstickor för att få ljus i detta eländiga mörker. Jag drog af sticka efter sticka, tömde hela asken, men ingen fattade eld, troligen hade det blifvit spildt vin på tändsatsen, och jag sökte en ny ask, men med samma resultat. Jag ref upp äfven denna låda utan att lyckas få eld. Då upplystes rummet på en gång af samma bleka ljus, i hvilket jag nyss sett kyrkväggen glänsa, kanske hade månen kommit upp, och nu såg jag också till min förvåning, att jag ej var ensam i rummet, ty i hvilstolen vid skrifbordet satt en gestalt tillbakalutad.

Jag böjde mig fram med klappande hjärta för att se, *hvem* af mina vänner, som stannat hos mig,

men studsade förfärad tillbaka — i stolen satt en påklädd docka af vax och stirrade mot mig med själlöst, tomt ansikte och vidöppna ögon. Darrande vände jag mig om, och se — äfven från de andra platserna mina vänner innehaft för några timmar sedan blickade mig nu till mötes blott tomma, iskalla ansikten, alla med samma gåtfulla leende öfver sina halföppna, stela vaxläppar.

En röd sky drog förbi mina ögon, det låg en öppen knif på skrifbordet och i nästa ögonblick hade jag stött den intill skaftet i den mot bokhyllan lutade dockans bröst.

En kväljande, unken lukt af sågspån slog emot mig och jag vaknade.

* * *

Detta drömde jag en natt efter en kväll, då en af mina vänner roat sig själf med att säga mig åtskilliga elakheter.

NÄR GAMLE GREGG VAR DÖD

Gamle Gregg var död, det var odisputabelt, och i rummet bredvid det tysta, ödsliga kontoret satt skrifvaren, en yngling med gammalt ansikte, matta ögon och sjuklig hy och sög på sockerbitar som han då och då doppade i ett glas konjak, glödgadt vid kaminen.

Det kändes kallt i rummet, och elden på kolristet brann i ojämna blå lågor utan att värma. Innanför på andra sidan kontoret låg hela filen med ödsliga rum, med tunga gardiner för alla fönster och tjocka mattor på alla golf, tjocka mattor, som förtogo ljudet af hvarje steg — hvilket kanske också hade behöfts, — och på dessa mjuka mattor hade den gamle mannen oaflåtligt trampat timme efter timme, när hans gröna rock med de ofantliga hornknapparne ej nötte kontorsstolen. Äfven då döden var honom nära, hade han gått där, men det var ej på någon af dessa mjuka mattor, i hvilka hans fot så gärna sjönk ner, som man hade funnit honom den sista morgonen, utan det var på den

mycket slitna tågmattan innanför den lilla paneldörren i sängkammaren, som hushållerskan hade funnit honom och lagt sin hand på hans ännu ljumma hjärta. I sängalkoven hade i den grå höstmorgonen ampeln ännu brunnit och kastat sitt rosenfärgade sken öfver den oordnade bäddens broderade linne och öfver det runda nattduksbordets guldstickade, röda sammetsduk, med en halftömd likörflaska och tvänne klibbiga glas på.

Och här inne, en armslängd från sängalkoven, stod han nu också på bår, men likörflaskan och glasen hade man glömt ta bort, och en underlig kryddad lukt af essence och sprit låg seg i luften.

* * *

I rummet innanför kontoret var som sagt kallt, och den unge mannen, som satt där, ryste ibland till, som om han småfrusit, såg sig misstänksamt omkring och sneglade då och då på det gamla väggurets rostiga visare, slog så plötsligt igen kontraboken, tog upp en knif ur fickan och började skära sina naglar, medan han väntade på att klockan skulle slå fullt, men när det började surra i urverket och åtta hesa, klanglösa och mycket långsamma slag ändtligen förtonat i rummets träaktiga

tomhet, tog han hastigt den sista konjaksskvätten i mun, höll den en stund på en maskäten oxeltand, släckte den bleka gaslågan med en knyck och gick.

När den unge mannen mycket tyst passerat trappan till nedre våningen, stannade han i den lilla stenfarstun inunder och lyssnade, sköt försiktigt upp den ena af farstuns smala dubbeldörrar och gick ut på gården. Utanför stod mörkret tätt som en vägg, regnet plaskade stilla på vagnsbodens plåttak och prasslade hviskande i de till hälften aflöfvade almarne; gårdens nötta stenar voro begrafna under vatten, men ut i allt detta mörka och våta föll ljusskenet från tvänne fönster på nedre botten långt öfver gårdsplanen och in under almträden, af hvars täta skugga det uppslukades. Skrifvaren smög sig obekymrad om takdroppet tätt intill dessa fönster, och hans öga sökte noga efter minsta springa invid gardinen, dock utan att finna någon; efter detta och ett annat lika fruktlöst försök att lyssna vid rutorna, smög han tillbaka in i förstugan, skakade regnet af sig, trefvade i mörkret efter en dörr och knackade varsamt på. En betryckt och suckande stämma ropade från andra sidan dörren — »stig in».

Den unge mannens hållning blef så snart han kommit på andra sidan denna dörr synnerligen öd-

mjuk och undfallande, och hans blick fick något af vattenhalt i sig, då den fästes på den korpulenta och ej längre ungdomliga dam, som där inne var sysselsatt med att öfver elden i den gamla franska kakelugnen rosta några brödskifvor. Hon vände sitt af värmen upphettade ansikte mot den inträdande.

— Å, se herr Uriah, det var då något så ovanligt, men stig fram för all del, stanna då inte vid dörren.

Hon kastade en mycket mild och smäktande fast flyktig blick på skrifvaren, som halft tveksamt, men ändå med ett visst oförskämdt galanteri, närmade sig, och denna blick hur flyktig den än var hann likväl se, att den unge mannen utbytt sin vanliga blankslitna kamgarnsrock mot en snygg bonjour, hvars bredd öfver rygg och axlar tycktes stämma illa öfverens med hans tunna figur och smala bröst.

— Ja fru Bona ursäktar kanske att jag tränger mig in så här, men jag kände mig litet smått trist på kvällskvisten, lite kusligt där uppe skall jag säga, det är som det kröp bakom hvarje panel och tassade bakom hvarje dörr. Sannerligen jag har haft någon lust att gå ut och äta i kväll en gång.

Fru Bona ryste lätt och suckade djupt ur sin fylliga barm, och medan hon lade det färdigrostade

brödet på en tallrik, kunde hon ej hindra sin glänsande blick att hastigt liksom hypnotiserad då och då smyga kring Uriahs rock, det var, som om hon möjligen velat beräkna hvad tyget kunnat kosta eller velat inprägla dess snitt i sitt minne, eller kunde man kanske förmoda, att hon sett den förr en gång och kände igen den.

— Det var riktigt snällt af herr Uriah att titta in till mig, jag känner mig också sannerligen ganska öfvergifven, och en sådan kväll som i kväll är det godt att inte behöfva sitta ensam. Nu skall ni sitta ner och dricka en kopp te med mig.

Hon började ordna ett litet tebord intill soffan, som med rak rygg och stela ben under sitt blommiga öfverdrag tycktes rufva öfver någonting, där den tryckte sig tätt intill den bjärt gulrandade tapeten, på hvilken ett mindre porträtt i olja af den aflidne hängde.

Skrifvaren bugade sig åter, mycket galant och insmickrande, och gjorde en öfverdådig gest, ovisst att säga om den gällde det rikligt försedda kvällsbordet eller värdinnans blomstrande person, och slog sig därefter ned i en af länstolarne kring bordet, lutade sin magra rygg mot dess mjuka stoppning, och knäppte ihop sina broskartade händer öfver bröstet, hvarefter han delade sina blickar och

sin uppmärksamhet mellan den yppiga damen, en viss karaff med guldfärgadt innehåll och porträttet, som hängde midt emot honom på väggen.

— Ja, är han sig inte lik, — sade fru Bona i det hon hällde upp teet i en starkt förgylld kopp och följde Uriahs blick, då den riktades mot porträttet, — en gammal man! Nej då, det var han visst inte, kommer ni i håg hans raska gång och hans röda hy, herr Uriah, — och alltid hade han så varma händer.

Skrifvaren vred sig otåligt i stolen och tog hastigt blicken till sig, och hans röst blef helt oväntat kärf.

— Men nu är han hvarken röd eller varm längre.

Hushållerskan visade en oklanderlig tandrad och fyllde den starkt förgyllda koppen till brädden med karaffinens gula innehåll, hvarefter hon bjöd den unge mannen den.

— Nej — är det inte underligt att tänka på. Jag har varit alldeles som utom mig, särskildt om morgnarne, då jag alltid själf bar upp chokladen till honom i den förgyllda koppen. — — Att aldrig mer få stå innanför sänggardinen — — —

Skrifvarens blick fick samma färg som koppen han förde till sina läppar.

— Men det fick väl fru Bona ändå inte alltid? —

Fru Bona slog i blyg förvirring ned sina kyska hvita ögonlock och smuttade på sitt te.

— Ja, herr Uriah, låt oss inte tänka så världsligt just nu, han var en god husbonde och en god vän, mycket god.

— Ja, ja — hm — fru Bona missförstår mig väl inte — hans snabba, böjliga fingrar försågo sig med en taskspelaraktig snabbhet af hvad som fanns på bordet, — en utmärkt man, hm, i alla afseenden, framstående i sitt fack, affärsman ända ut i fingerspetsarne, inte många som uträttat hvad han gjort, — den unge mannen dolde den köttiga munnen med sin blodlösa hand och sneglade på porträttet.

— Och en sådan god husbonde — det har ni så rätt uti, fru Bona, maken får man leta efter, när jag bara tänker på hur god han var mot mig i all min oansenlighet och ringhet. Hur många gånger sade han icke till min obetydliga person — »Uriah har förstått sin sak och sköter sig bra, han skall inte ha arbetat förgäfves, jag skall minnas honom.» Det var ju goda ord, fru Bona, goda ord af den gamle mannen till den fattige skrifvaren, som inte hade mer än sin slitna rock och sin goda, mycket goda husbonde.

Fru Bonas melankoliska ögon tårskymdes, och djupa suckar prässade hennes barm. Hon höjde sin tekopp, hvars innehåll fått en något mörkare färg genom blandningen från karaffinen, mot Uriah, medan hennes blick på ett underligt, ömt sätt smekte snitten på hans rock. Uriah höjde äfven sin kopp, han fångade hennes blick just som den halkade öfver hans rockuppslag, och deras ögon fixerade hvarandra ett ögonblick, hvarpå bådas ansikten försvunno bakom tekopparne, och de tömde hvar sin hälft af den heta, blandade drycken.

— Ja, här skall nu snart mycket vara annorlunda, fortsatte skrifvaren i det han begärligt sög i sig de sista dropparne ur koppen, — mycket, våra dagar äro räknade här, fru Bona, det bör ju kännas smärtsamt, särskildt för fru Bona, som varit här i alla år och kände den gamle mannen så väl, att så här snart sagt drifvas ur huset. Det skall just bli ett gille — log han i det hans stora gula rofdjurständer blottades, — just ett gille, tycker jag, att se den unge mannen draga här in och taga riket i besittning, inte sant fru Bona?

— Å, herr Uriah —

— Och det skall ju också bli härligt för honom, som i många år slitit hund, på alla världens haf, att så här lagom ha råkat komma hem och

helt oväntadt bli arftagare. Men att den gamle mannen bara tänkte på honom. Det finns ju så många andra, som ha lika stor rätt som han — hvasa, hvarför blef det mera den här oäktingen än någon af de andra, ja, jag bara frågar — i all ödmjukhet, fru Bona — hvarför just den här, som ser på en med ett vilddjurs ögon?

— Tala inte om honom, herr Uriah, jag trodde jag skulle svimma, när jag såg honom på gården i morse och igenkände det där inätna hatet kring munnen. Han kunde aldrig tåla mig, herr Uriah.

— Han hade sämre smak än sin far då, nå nå, fru Bona, bara en kompliment, det försäkrar jag, så förtjusande som ni är, — den ena af hans skelettartade händer sökte sig fram mellan bordets koppar och glas för att läggas öfver den ena af fru Bonas, som själfmedvetet bredde ut sig på duken, för öfrigt var det, som om hennes fylliga person svällt under vidrörandet af skrifvarens fuktiga hand och fadda kompliment.

— Låt oss inte tala vidare om honom, herr Uriah.

— Men testamentet är ju en gång skrifvet.

— Ja, ni har ju själf bevittnat det, herr Uriah.

— Och ni, fru Bona.

Deras blickar möttes åter, men nu på ett gan-

ska märkvärdigt sätt, som magneten och järnet, de hade svårt att skilja dem från hvarandra; till slut reste dock Uriah sig och började gå fram och åter i rummet, lifligt observerad af fru Bona, tills han slutligen stannade framför soffan liksom för att riktigt granska den döde mannens porträtt med kännareblick.

— Det är verkligen en vidunderlig likhet i allt, just den där rocken hade han på sig vid det där tillfället, mins ni det, fru Bona?

— Ja, nog mins jag det — hennes blick hvilade åter som hypnotiserad vid skrifvarens rock — och när vi skrifvit under, stoppade han testamentet i bröstfickan, mins ni också det, herr Uriah?

— Ja, men där fick det inte ligga kvar, skelletthanden med de närbitna naglarne for öfver bröstfickan på rocken, han själf bar.

— Nej, där låg det inte längre än till kvällen.

— Ja, fru Bona, hvarför skulle ett sådant papper ligga kvar i en rock, när det fanns så mycket säkrare ställen att ha det på, till exempel —

— Till exempel — fru Bonas blick sög sig så stadigt fast vid Uriahs, att hon aldrig tycktes vilja släppa den — till exempel — vinschatullet i sängalkoven.

Skrifvarens sjukliga hy undergick vid dessa ord

en bjärt förvandling, den purprades som genom reflexen från en aflägsen vådeld, sirligheten och undfallenheten i åtbörderna voro med ett som bortstrukna, han gick tätt intill fru Bona och hviskade med nästan orörliga läppar:

— I vinschatullet, säger ni, men där kan det ju inte finnas kvar, tänk på, hur ofta det öppnats, nästan hvarje natt, tänk på alla främmande händer, som rifvit i det, i sanning ett underligt gömställe, fru Bona.

Fru Bonas svar var ett hemlighetsfullt, menande leende; hon reste sig.

— Ja, jag får nog gå dit upp och stänga fönstren nu, småklagade hon — skulle gjort det för länge sedan, men den otäcka karbollukten, ser herr Uriah — bara sidengardinerna inte blifvit fördärfvade af allt detta ideliga rägnande, usch, det är ändå litet kusligt, så länge han inte är borta — jag känner mig alltid så betryckt, när jag ser den gamle mannen i sin nuvarande orörlighet, han, som var så liflig och — så god.

— Ja visst, ja — mycket liflig och mycket, mycket god. Låt oss gå tillsammans upp till den gamle mannen och stänga hans fönster, det finns väl inga, som äro närmare till det än vi — hans trogna trotjänare.

Sidengardinerna hade värkligen tagit skada, där de hängde genomvåta framför de öppna fönstren, mot hvilka regnet piskat hela dagen, och fönstren stängdes ej häller nu; de båda skuggorna, som ljudlöst och snabbt rörde sig där inne i mörkret, tycktes alldeles ha glömt sitt ärende här uppe.

Ändtligen hördes fru Bonas röst, mildt hviskande:

— Låt oss nu tända ljus, herr Uriah, armstaken, som står på toilettbordet.

Strax efter försökte tvänne ljus en tapper kamp mot de dystra skuggorna, som flydde och föllo under draget mellan gardinerna.

Armstaken flyttades till det runda bordet i sängalkoven, och tvänne hufvuden böjdes girigt öfver några vinfläckade papper, som lågo utbredda mellan likörglasen.

— Ja, där ha vi värkligen våra namn, mumlade Uriah. Hvilken sirlig, oförliknelig sväng ni gjort under ert, fru Bona, så fast och ändå så kvinlig. Han fattade hastigt papperen och förde dem öfver ljuslågorna.

— Nej, nej — fru Bonas röst ljöd mycket sansad och mycket klar — ingen våldshandling, herr Uriah, ingen våldshandling mot den gamle mannens älsklingsson och utvalde arftagare, som han drömt så många ljusa drömmar om, medan han gick här,

varm och röd i lifvet. Låt oss inte hindra honom att drömma vidare, nu, när drömmarnes rätta tid kommit för honom. Lys mig, herr Uriah.

Hon tog papperen ur skrifvarens hand, som höjde den brinnande armstaken öfver sitt hufvud, och gick fram till den döde, hvars ansikte under lågornas fladdrande lek fick någonting otroligt spefullt och hemlighetsfullt öfver sig, och hvars kinder pöste under en besynnerlig rodnad, som kom staken att vackla i skrifvarens hand.

— Fru Bona, fru Bona, hviskade han hest — hvilken färg — tänk om han lefver —

Fru Bona slog lugnt ut med handen.

— Var inte barnslig, herr Uriah, hur kan ni tro, nej bevars, var så lugn, så lugn, men jag skall säga er, att för hvar gång jag kom hit upp, sedan han kom i kistan, blef jag rakt sjuk af att se det ohyggliga, gula ansiktet — ni vet, ni kan förstå — han som alltid var så varm och röd, och så tog jag sminkburken — jag var ju så van att hjälpa honom med det där hvarje morgon, och jag tyckte just, att det inte skadade, eller hur? Är han sig inte lik, vår käre, gamle husbonde? Lys nu bara litet närmare.

Hon lyfte den broderade kudden, som det döda hufvudet tungt hvilade mot, och stack med

en behändig rörelse handen med papperen långt in under den stela kroppen.

— Så där, nu får han det käraste och dyrbaraste han tänkt med sig att drömma öfver. Låt oss gå nu, herr Uriah — men *tillsammans* — *förstår ni?*

Ljusen släcktes och hushållerskan och skrifvaren försvunno öfver den lilla tågmattan vid dörren.

GIPSAFGJUTNINGEN.

Det var mörkt och kallt i Ivar Thronds atelier, som blott svagt upplystes af skenet från de aflägsna, elektriska lamporna på quai d'O...., hvilka nu i den tidiga morgongryningen på årets sista dag brunno med ett starkt kalkhvitt ljus.

Ivar Thrond låg framstupa på divanen, figuren var höljd i det mörker, som i tunga skuggor ännu dröjde i rummets dunklaste hörn.

Det dofva bullret från den småningom vaknande staden steg mot det nakna atelierfönstret, som sorlet från ett aflägset vatten. Där borta på andra flodstranden rann människoströmmen redan mäktig i den tidiga morgonen, som ännu blott svagt bebådades af en gråviolett skiftning långt nere i sydost.

Denna färg på den ostliga himlen slog plötsligt öfver i kopparrödt och kom det elektriska ljuset att lysa med en osund, grön färgton, flammade hastigt upp i blodröda ljusvågor, hvilka darrande flögo öfver de tunga, orörliga molnlagren i zenit

och dogo bort. En saffrangul strimma öppnade för några ögonblick molnväggen, men drunknade i det uppstigande töcknet. Den inbrytande dagen såg ut, som om den svept sin tärda, sjukliga gestalt i gråa yllelakan. Det var, som om året på sin sista dag med denna trista, förgrämda uppsyn velat visa hvilket ynkligt och bristfälligt år det varit, som om det, trots alla goda föresatser att göra den sista dagen riktigt strålande, visade sig häri lika ohållbart i sina löften, som det för öfrigt varit, och när det sålunda till slut ändtligen visade sitt ansikte, var detta ansikte dödsblekt och färglöst.

Detta ansikte blickade också in i ateliern vid rue Souffrance och undersökte hvarje hörn och hvarje vrå där inne, från väggarnes oljeskizzer och modeller, där en kvinnas vänstra hand oupphörligt återkom målad i olja och skizzerad i lera, om och om igen i alla möjliga lägen och ställningar, till de på golfvet bortslängda sammetskuddarne från divanen, hvilka spredo en bortdöende egendomligt äggande parfym ifrån sig, och till en från kavaletten nedstött kvinnobyst, hvilken fördärfvad och sönderslagen låg smulad på mattan.

Dagen skred genom ateliern i blyfärgadt ljus och med kalla blå skuggor, och mannen på divanen låg där fortfarande orörlig med ansiktet gömdt i

händerna, och den tunga skymningen och med den de elektriska lampornas kallhvita ljus skulle finna honom på samma plats.

I skymningen började det sakta snöa, och genom den fallande snön flöt det tysta ljudet från la chapelle sainte Madelaines klocka in i ateliern, men vid klockklangen spratt figuren på divanen till, det for en darrning öfver skuldrorna, mannen flög upp som en stålfjäder, lyssnade efter klockringningen och började feberaktigt hopsamla bitarne af den sönderslagna kvinnobysten, hvilka kastades bakom den kinesiska skärmen vid fönstret. All oreda, som förut varit härinne, ordnades skyndsamt. Floretter, färgtuber, modellerpinnar, utkast och skizzer strökos hastigt från bordet, och på detta framplockades ur renaissanceskåpet — hvars snidade dörrar föreställde scener om Judith och Holofernes — glas och silfverhalsade flaskor, sylt-saker och kanderade frukter. Strax därefter blefvo äfven de orientaliska lamporna tända, och hela rummet badade i dess magiska, varma belysning, hvilken likväl ej kunde värma det stora nakna fönstret i sin dystra ödslighet, bakom hvilket den inbrytande svarta natten rufvade.

Ivar Thrond stod midt i ateliern och kastade en långsam, granskande blick omkring sig, en blick, som tycktes smyga sig kring hvarje föremål för sig. Allt tycktes ordnadt till nattens reveillon, sedan kuddarne på di-

vanen blifvit begjutna med parfym, och ett bud från blomsterhandeln på boulevarden aflämnat en stor korg med röda och hvita rosor. Dessa blommor utstjälptes på divanen och några stora, hvita utvaldes omsorgsfullt och lades på kavaletten, som nästan doldes af sitt svarta, våta kläde, hvarpå han försvann genom en liten målad glasdörr hvilken ett par trappsteg lägre än ateliern tycktes föra till något inre rum.

Under den timme som nu följde stod ateliern tom i de orientaliska lampornas flödande ljus, en belysning, som, hur praktfullt den än strålade, blef till någonting tungsint i den ljudlösa tystnaden. Och mot denna underliga, tryckande tystnad, hvilken särskildt tycktes dröja kring divanen och mellan de hvita rosorna på kavalettens svarta kläde, bröt sig det fjärran sorlet på boulevarden och orgelbruset från kapellet midt emot — dock utan att störa den.

Mot slutet af denna långa timma, hvilken det lilla venetianska uret på kaminen med obevekIig brådska sönderplockade i minuter och sekunder, gläntades det upprepade gånger på den lilla glasmålade dörren, som om man lyssnat ut i atelierns tystnad.

Klockan slog åtta.

Med vinden kommo från den stora dômen på andra sidan floden klockslagen i tunga, dofva, ut-

hållande dallringar, hvilka kommo luften att skälfva, men mellan den utdragna klämtningen hördes någon med lätta, raska steg komma trapporna uppför, och minuten efter klingade tamburklockan en stund oafbrutet.

Den lilla glasdörren kastades häftigt upp, en bred, varm ljusström flöt in genom dörröppningen och uppslukades af mörkret däri inne, och Ivar Thrond kom ut ur det mörka rummet och gick med osäkra steg öfver ateliern, som om han af klockans ljud plötsligt blifvit väckt ur en djup sömn. Åter ljöd den elektriska ringledningen med en lång, skämtsam signal, och en klar frumtimmersröst ropade ett muntert hallå utanför dörren.

Ivar Thrond stannade ett ögonblick i tamburen och lyfte upp sina båda händer mot sitt ansikte och såg på dem innan han öppnade. Det föreföll, som om de skälfde, och han tyckte, att de voro onaturligt bleka.

* * *

— Slumrat in tror jag sannerligen — eller hur? Men nog är det opassande eller hvad — att låta en dam timtals vänta utanför sin dörr. Här försöker jag vara precis — och så låter han mig stå

i farstun. Nå, så hjälp mig då — se här — jag dryper af snö —.

Vår — doft — sol och sång.

Bildhuggaren tog emot den snöhöljda, långa pälskragen, hvars höga, skinnbrämade krage lätt vidrörde hans kind, när han hängde upp den, och som spred omkring sig en fläkt från vinterns friskhet därute, blandad med doften af den egendomliga parfym, som hon alltid nyttjade, och som för ett par år sedan varit present af en resande engelsk officer, hvilken återvändt från Indien; ett skrin af sandelträ, som tillhört en rajahs hustru och varit fyldt med små, förgyllda flaskor af underlig form.

— Och den där ampeln med det afskyvärda gröna skenet har han ej ännu bytt ut mot en annan, man får ju en rent af ohygglig färg af den, se dig i spegeln får du se — hon skakade halft skämtsamt, halft ovilligt på hufvudet, hvarvid en liten kaskad af vattendroppar från den smältande snön i de svarta, släpande strutsplymerna stänktes omkring.

— Ampeln — jaså — javisst — det hade jag glömt — han ställde sig under lampan, så att de skarpt framskjutande ögonbågarne kastade en djup skugga öfver ögonen — Catullier var här för några kvällar sedan och målade lefvande. — —

— I den här belysningen?

— Ja, den passar ju utmärkt för hans tafla.

— Usch, tala inte om den ohyggligheten, jag var däruppe med Oswaldo i förmiddags — hu — hur har han kommit på den idén?

Han hade svaret på läpparne, men hon var redan inne i ateliern.

— Men *hvad* är det här — hon pekade på kavaletten — hvar i all världen har du gjort af min byst? ropade hon ut mot honom.

— Ja, kära Dido — jag är — det är sannerligen riktigt tråkigt — en olycka, ser du — stötte omkull den, när jag för ett par kvällar sedan kom in här i mörkret — snubblade emot — och alltsamman i golfvet. — Det var i går afton det hände.

— I mörkret! Här som aldrig blir så mörkt, att man ej kan se sig för, och dessutom, nog aktar man sig när man vet, att man behöfver göra det. Neej — bekänn bara, min herre — ni var så där la la la — inte sannt, det var nog inte bara mörkrets fel, skyll inte på det. Men allvarsamt sagdt, sannerligen jag vet, om jag har lust att sitta om igen, vore det inte för äran att komma på salongen så. Förrästen — hvem vet — du kan misslyckas nästa gång. Nog var det ändå bra ledsamt — hon hade tårar i ögonen — ditt bästa arbete, har ju Dampt sagt.

Ivar Thrond hade också kommit in i ateliern och stod borta vid bordet och sysslade med flaskor och glas, han svarade ingenting, det föreföll, som om han ej hört hvad hon sade, hans hand dröjde kring likörflaskans hals och mycket långsamt fyllde han i glasen. Så vände han sig emot henne:

— Skål, Dido!

Hon hade redan glömt det förstörda konstverket, hade fladdrat ateliern rundt och med ett kvickt språng hoppat upp på en gyllenlädersstol, på hvars ryggstöd hon satte sig, och började ifrigt undersöka de små statyetterna på hyllan öfver sitt hufvud.

— Kan du tänka dig, Ivar, jag intresserade mig mycket mera för din bildhuggarekonst — den där tiden du vet — än jag nu gör för Oswaldos måleri, och fast de påstå, att Oswaldo målar bra — och det är jag ju stolt öfver, förstås — så blir jag ändå trött på hans tjocka bondtöser och fulla bönder. Och en månads tid har han väl talat om att måla mig, men tror du, att det ännu blifvit af, jo vackert!

— En cigarrett, Dido?

— En cigarrett — ja visst — nå, så skål på dig då, gamle gosse, skål för gamla tider — hvarför rynkar du ögonbrynen — inga sura miner i kväll, det förbehåller jag mig; och så börja vi väl arbeta då, vi måste vara färdiga till de andra komma.

Hon tömde likörglaset och kastade därpå hastigt af sig den röda sammetsblusen och korsetten och vek ned det broderade linnet, blottande en barm och ett par skuldror, hvita och fasta som marmor.

— Det är väl ändå inte meningen att jag skall ligga på de här rosorna — hon gömde ansiktet ett ögonblick i blommorna på divanen och insöp dess doft, — ah, — plockade därpå hastigt ihop dem och bar dem till kavaletten, stödde sig ett ögonblick emot denna, tryckte blommorna mot sitt bröst och nickade skälmaktigt åt bildhuggaren.

— Nå, tar jag mig inte bra ut — de röda rosorna glödde bedårande mot den hvita huden — så här skulle Oswaldo måla mig, inte sannt? Så — rynkar han inte ögonbrynen nu igen. Kom ihåg, min herre, att rynkar ni pannan en gång till åt mig, så blir det ingen afstöpning af i kväll. — Hon stack en af de röda rosorna mellan läpparne, lade de andra bredvid de hvita på kavaletten och ilade tillbaka till divanen, hvarpå hon lade sig.

Bildhuggaren hade gått in i det mörka rummet och kom först efter en stund tillbaka med gipsbaljan och en oljeflaska. Hon tog flaskan ifrån honom. — Tag hit — och började ingnida bröstet med oljan.

— Du ämnar bestämdt inte dra på munnen

en gång i kväll — försök — hon tog blomman från sin mun och kastade den mot hans bröst. — Uppriktigt sagt, hade du inte varit så förfärligt allvarsam af dig, så hade vår lilla historia varat ännu, för vi hade trefligt tillsammans och jag var värkligen bra kär i dig — — nå, kom nu med din gips, skynda dig, det är som om han trodde, att han hade hela natten för sig — tiden och evigheten, småskrattade hon. Men det är väl ändå inte din mening att förstöra divanen — hon reste sig åter — jag måste väl ha något inunder mig. Så tanklös och distrait du är i kväll, Ivar.

Han tvekade ett ögonblick, men gick därpå efter kavalettens svarta kläde, hvarvid alla blommorna ströddes kring mattan, och bredde det under henne.

— Vet du, Ivar, det hade kanske varit bättre att skjuta upp det här till en annan dag.

— Det är snart gjordt, Dido.

— Nå, då så. Din hafsnymf bör väl inte längre få sakna barm, om hon också aldrig kan få något hjärta. Hon lade sig ännu en gång ner. — Tänk, Ivar, om Luxembourgmuséet kommer att köpa in din hafsnymf, då skall jag sannerligen gå dit någon gång, då Oswaldo är vid dåligt humör och reta honom med hennes barm, d. v. s. min.

— Åh, Dido.

— Tyst, jo det skall jag visst; hon sköt en af de purpurfärgade sammetskuddarna under sitt hufvud.

— Nå, så kan vi ändtligen få börja då. Häll på nu och rulla så en ny cigarrett åt mig. Kanske vi ha de andra här bäst som det är. — Hu — —

Hon ryste, då den kalla gipsen berörde hennes bröst.

— Så, rulla nu cigarretten och tänd den åt mig. Min Gud, så bakvändt du bär dig åt, Ivar, nej, jag ser nog, att du inte mår bra, ditt ansikte är lika hvitt som gipsen, och så förfärligt allvarsamt. Och du som ändå kan vara så glad.

Hon blossade kraftigt på cigarretten:

— — Mins du månskensaftnarna på Bièvre, mins du, hur glada vi voro? Din kanot låg bakom gobelinsfabriken, vi smögo dit utför de smala gatorna i de gamla kvarteren, där månskenet låg hvitt som snö, och vi gledo nästan ljudlöst på de tysta kanalerna och drömde oss till dogernas stad. Mins du, att du lofvade mig en resa till Venedig, Ivar?

— Hvarför tala om det nu?

— Tänk en sådan brumbjörn du är, man kan väl tala om, påminna sig gamla tider.

— Det vore bra, om du inte talade om detta nu.

— Hvarför det? — Trefliga minnen. — Vet du, Ivar, Oswaldo har inte alls något sinne för sånt

där, men en fin supé med många viner — ah, du kan tro vi hade en härlig sådan på Baratte härom kvällen, enskildt rum, förstås. — Är inte blandningen för tjock, jag tycker, att det är litet tungt att andas — Det var Madelaine Lecouvreur och den där blonde svensken med det barbariska namnet, ja, jag har glömt hvad han heter, jag tror för rästen rakt, att han blef kär i mig, du kan tro, såna ögon han gaf mig — cigaretten har slocknat, tänd den är du snäll. — Jag försökte göra Oswaldo litet svartsjuk, men han är långt ifrån ett så tacksamt föremål, som du var, fast hans ögon blefvo ju litet underliga, det såg jag nog.

Cigarretten blef tänd och stucken mellan hennes läppar, hvilka tackade med ett förtjusande leende. Hon låg en stund tyst och följde rökens nyckfulla ringlande, hvarefter ögonen, de oroliga, sammetssvarta fåglarne, började irra omkring från föremål till föremål för att slutligen stanna vid en stor fotografi, som var uppställd på kaminhyllan.

— Se där har du fått något nytt, låt mig gissa, bestämdt någonting från ditt hemland — men vill du inte sätta dig, det irriterar mig oerhördt att se en människa så där orolig och nervös fjäska omkring mig.

Bildhuggaren hade lutat sig öfver gipsbaljan, hvari hans händer feberaktigt rörde omkring.

— Fotografien där är från mitt hem, staden i Norge, där jag är född.

— Dit vi också skulle ha rest, om det hade fallit sig så — om vi inte båda hade blifvit så förändrade.

— Förändrade — ja visst.

— Ja, nu känner jag tydligt igen allt efter din beskrifning, den lilla staden vid hafvet med fjället bakom — men är inte formen tillräckligt tjock nu, du har hållt på så många gånger, jag försäkrar dig, att det är riktigt plågsamt att andas, det trycker på strupen — — — och där är hamnen och alla fiskarbåtarne, och se där — det lilla — hvita — huset — på klinten — med flaggstången — är det inte där — som — din — mor, — — — — — — nej — nej — det blir för mycket, — hör du inte — — — jag kan inte andas, — Ivar, Ivar Gud i himmelen — — hvad — gör du — ett oartikuleradt ångestskri pressade sig mellan hennes hvitnande läppar — — Oswaldo — hjälp — —.

Men här fans ingen, som hjälpte, endast Ivar Thronds röst, som i korta, afbrutna hviskningar svarade:

— Var lugn, Dido — du har låtit mig genom-

gå tusende dödar — jag är — barmhärtigare än du — jag dödar blott en gång — — var lugn — — stilla — — stilla — — — — kära, älskade flickan min — — det är snart öfver — — Dido, hör du hvad jag säger — — *det måste ske.*

Men de fina, smala läpparne öppnades ej vidare hvarken till skämt eller klagan, endast några krampaktiga skälfningar flögo genom händerna, och allt blef stilla. Det mörka håret låg efter den korta, men våldsamma andnödskampen fastklibbadt vid den låga pannan, hvars ena sida blifvit blå, hvilken färg hastigt spred sig öfver vänstra kinden och nedåt halsen, kring hvilken gipsen klämde som järn.

Ivar Thronds tomma, glanslösa blick stirrade in i det orörliga, dödskvalda anletet, dröjde vid det höga bröstet, hvars nobla linier klart aftecknade sig genom gipshöljet, följde axelns fina rundning och den något smala, men vackert formade vänstra armen, som äfven blifvit blå, för att slutligen som hypnotiserad stanna vid den vänstra handen, där en grön smaragd, som han så väl kände, blixtrade emot honom. Han grep som en vansinnig denna hand, tryckte den konvulsiviskt mot sitt ansikte och lät den åter falla, raglade som en drucken ateliern rundt och släckte lamporna.

— Från dômen på andra sidan floden hördes åter

klockorna i dofva, uthållande klämtningar. Det snöade ännu. Genom det höga, nakna fönstret flöt det fjärran elektriska ljuset som blåhvitt stoft. Ivar Thrond tryckte sig tätt intill de kalla rutorna. Hans läppar formade sig till en hvissling, men brusto åter skälfvande ifrån hvarandra, han räknade de elektriska strållamporna på quai d'O . . . mätte gatans djup med dödstom blick, lyssnade också efter steg i trapporna.

Där hördes också steg, och Madelaine Lecouvreurs glada röst ljöd öfver de andras i pärlande, friska och höga toner, som kommo allt närmare, tamburdörren kastades skämtsamt på vid gafvel och hennes fint formade hufvud, hvars utsökta linier gjorde alla skulptörer och målare galna, belystes klart från den starkt upplysta korridoren.

— Men, mon Dieu — hvilket kostligt skämt, här är ju ännu mörkt — —

MIN KAMRAT OCH DÖDEN.

Om jag fruktade döden? Min kamrat log ett bredt löje. Han stod på klippans yttersta kant med händerna i fickorna, vägande fram och åter öfver afgrunden i det minsta möjliga jämnviktsläge man kan tänka sig.

Frågan lät värkligen, som om den varit framkastad på skämt, men det låg också något annat i den, något uddigt och bitande, och jag log inte tillbaka, där jag stod med linan ännu om lifvet efter det farliga uppstigandet.

Han sträckte på sig. Jag såg de härdade musklernas ansvällning under tricot-tyget, och jag kände ett okufligt missmod växa upp bredvid denne man, för hvilken ordet fara ej fanns.

Han satte sig på kanten af klippan och stirrade ned i vattnet under sig — oceanen, hvars dånande bränningar mot de söndertrasade klipporna därnere endast ljödo som dämpade suckar upp till oss, till följd af den kolossala höjd, på hvilken vi befunno oss.

— Kom hit — sade han, medan han, lutande

sig framåt, och med ett magert, senigt finger pekade nedåt — ser du det där hålet i bärget?

Jag böjde mig försiktigt fram och, följande riktningen af hans utsträckta hand, såg jag till höger djupt under oss en öppning i bärget, som genom det långa afståndet ej föreföll större än mynningen af en kanon.

— Dit ner skola vi, sade han, och hans tunna läppar logo — du tyckte ju uppstigandet var fruktansvärdt och farligt, åh — det finnes ingenting fruktansvärdt, åtminstone känner jag ej till något sådant, och leken med faran, den värkliga faran, har alltid roat mig.

Han reste sig upp, drog det breda läderbältet stramare om lifvet, sträckte armarne öfver hufvudet, knäppte händerna bakom nacken och gungande med öfverkroppen fram och åter öfver afgrunden lät han de kalla, blå ögonen med den inåtvända blicken irra bort mot den fjärran horisonten, där röken från en nyss försvunnen ångare ännu låg kvar i den gråblå, regnmörka luften, och där ett ensamt segel doppade och åter dök upp mellan de höga vågkammarne, som en jättelik fiskmås.

Plötsligt började det blåsa upp och vinden slog i nyckfulla stötar mot bärgväggen, på hvars krön vi stodo. Jag hade försiktigt dragit mig så mycket

som möjligt tillbaka från bråddjupet och tänkte med förskräckelse på, huru lätt en vindstöt skulle kunna sopa den oförvägne från klippranden.

— Jag känner på mig, när folk äro rädda, sade han — känner det utan att se det, känner det liksom i luften, och äfven det njuter jag af och det eggar mig, på samma gång som de bli mig värdelösa och föraktligt ynkliga, som känna så, men det gör mig ett nöje att spela på deras svaga nerver. — — Huru väl minnes jag ej första gången jag stod ansikte mot ansikte med den af mig själf framkallade faran. Ja, det är många år sedan dess, jag var blott en yngling på ett par och tjugu år. Nåväl, en kväll var jag med min fästmö — det var den tiden jag var förlofvad — och hennes familj på en cirkusföreställning i den stad hon bodde. På programmet fanns ett nummer, där en konstskytt skulle utföra samma bravurkonststycke som Wilhelm Tell i världen, afskjuta ett äpple från en annans hufvud. När vi hunnit till detta nummer i programmet, tillkännagafs det, att det måste utelämnas på grund af att konstskyttens medhjälperska insjuknat, ifall ej någon — ord, som skämtsamt framkastades — af det ärade publikum hade lust att träda i hennes ställe. Naturligtvis besvarades detta med den fullkomligaste tystnad, hvem ville väl riskera

sitt hufvud — och förskräckelsen sedan. Men inom mig brann då för första gången den vågsamma lusten till, utan att säga ett ord sprang jag in på arenan och erbjöd mig. Mannen mätte mig sekundsnabbt med ett ögonkast från hufvud till fot, och ett fint leende sökte gömma sig under den svarta mustaschen, men han sade ingenting, upprepade ej sin fråga, böjde blott lätt på hufvudet och försvann. Efter några ögonblick var han tillbaka med sitt gevär. Aldrig glömmer jag det forskande uttrycket i hans ansikte, då han placerade äpplet på mitt hufvud, eller den ömt smekande blicken, som tvang mina ögon att hänga vid hans, då han lade vapnet till sin kind, den blicken smekte för alltid bort rädslan ur min själ. Nåväl, han sköt, elden från geväret omslöt honom i en blixtlik flamma, men jag darrade ej, då frukten i en våldsam stöt slets från mitt hufvud, söndersmulad till atomer. — Med det skottet förlorade jag min fästmö — naturligtvis — hennes nerver voro för fina för att kunna älska en sådan som jag. Nerver och kärlek — ha, ha, ha — lustig kärlek, farceartadt skämt. All right. — Mannen — skytten — har jag sedan dess aldrig återsett, men mellan honom och mig knöts den aftonen ett osynligt band, som aldrig kan slitas. Är faran riktigt stor, så stor som jag älskar att se

den, så stor, att allt bakom den är bottenlöst svalg, då — ja, då ser jag honom åter, ser honom just i det ögonblick, då han under publikens bifallsstorm och mässingshornens fanfarer på afstånd sade mig farväl med djupt böjdt hufvud. — Många gånger har jag sedan gått hand i hand med döden, kämpat med honom om första rummet och alltid behållit segern. De finnas, som påstått, att jag söker det sällskapet med flit. Han har nickat åt mig invid de höga bärgens bråddjup, där aldrig någon mänsklig fot trampat, han ilade bredvid mig i kapp med norrskenet, då jag under tio dygn for vilse på Lapplands snöfjäll, och han satt bredvid mig på böringens oljade ekreling och gömde sina tomma ögonhålor under den svarta sydvästen den gången, då jag pröfvade Saltströmmens blindgalna, oroliga sughvirflar under ebb. Ett vad för öfrigt. Men han har aldrigt skrämt mig, han blef min trognaste följeslagare sedan den kvällen rädslan för alltid blef smekt ur mitt bröst.

— — Jag hörde knappt de sista orden, ty vindstötarne kommo allt tätare, och ljudet af hans metallklara stämma förtonade i vinden, som gång efter annan kom farande med oförutsedd, dolsk häftighet och sökte kasta honom utför klippbranten. Länge blef han också ej stående på detta sätt, plötsligt

vände han sig om med en tvär rörelse, och det var något af isglimt i den blick han fäste på mig.

— Rädd för döden — mera såg än hörde jag orden genom blåsten — rädd för döden — blicken ljusnade och det flög ett obeskrifligt uttryck öfver det magra, energiska ansiktet. — Rädd för döden. — Hastigt fattade han linan, från hvilken jag befriat mig, och sekundsnabbt upptäckte hans vana öga ett rullstensblock, liggande på det i vinkel mot afsatsen, på hvilken vi befunno oss, framspringande bärget — ett jättekast, ditvräkt af någon titan i tidernas begynnelse, men i trots af sin tyngd darrande i den tunga blåsten, som allt mer vann i häftighet och styrka.

Denna sten var också det enda ställe, som erbjöd lämpligt fäste, liggande som den gjorde just i linie öfver grottmynningen, och på kortare tid än jag hunnit tänka öfver, huru det skulle kunna vara möjligt att passera den smala kanten mellan blocket och djupet, var han redan där borta och hade med några vidunderliga kast slagit linan om stenen och kastat dess yttersta ände utför klippan, där den gång på gång lyftes af den häftiga blåsten och slungades ut i luften.

Det var ej längre blåst, det artade till storm. Hafvet gick i svarta och hvita väggar och bräm-

ningarna, höga som femvåningshus, med dånet af en aflägsen kanonad.

Jag hade krupit i lä bakom några dvärgtallar, som segt trotsande sträckte sina af mångåriga stormar förvridna grenar ut i den gråtjocka luften, och jag tänkte med förfäran på den vansinnigheten att i detta våldsamma oväder fresta en nedstigning utför den dansande linan, det var den allra största utsikt att bli krossad mot bärgväggen, och om ej, att aldrig finna hålans ingång i den fräsande bränningen, som piskade skyhögt.

Jag ropade detta åt honom genom stormen, då han åter stod bredvid mig, men han log — det lyckligaste leende jag ännu sett sväfva öfver något ansikte.

— Jag har också tänkt gå ensam, ropade han tillbaka — det skulle vara synd att tvinga dig in i en lycka, som är dig så motbjudande, och som du ej kan fatta. Vänta mig emellertid här, jag skall vara tillbaka om högst två timmar.

Han tryckte den runda mössan fastare öfver pannan, fattade den skarpskodda pikstafven och kryssade sig genom stormen tillbaka till klippblocket. Där pröfvade han ännu en gång linans säkerhet kring stenen, mätte ett ögonblick djupet under sig med blicken, och svingade sig så, under ett tillfäl-

ligt uppehåll, då ovädret liksom tycktes hämta andan, öfver klippranden och började sakta glida utför linan.

Andlös reste jag mig, och med armen om tallens stam böjde jag mig framåt och följde med vidgade ögon den vågsamma färden. Och som jag så väl förutsett, var hans kroppstyngd ej nog att tynga ned linan, gång på gång svängdes han rundt med vansinnig fart, kastades utåt för att sekunden efter våldsamt slungas mot bärgväggen, hvilken han, hållande sig fast med endast en hand, stötte ifrån sig med piken, så att af de hårda stötarne elden brann ur bärget.

Han var redan djupt under mig, då jag såg honom plötsligt stanna med uppåtvändt ansikte, liksom hans blick blifvit hypnotiserad uppåt. Och jag följde riktningen af denna blick och såg till min outsägliga häpnad en man, klädd i svart sällskapsdräkt, stående på den yttersta klippranden, just där min kamrat nyss gått utför, stödjande sitt bröst mot mynningen af ett gevär. Han stod där med obetäckt hufvud, och hans öfver djupet böjda anlete var ända till hemskhet blekt.

Utan att fatta hvad jag såg, huru denna människa i denna drägt kunde befinna sig här i detta ögonblick, hade min blick, isad af en fasa jag ej kunde förklara, åter fallit till honom på linan. —

Han hängde där fortfarande orörlig, förstenad på den våldsamt svängande linan och med ansiktet oafvändt vändt mot gestalten öfver sitt hufvud. Då gjorde den på klippan stående mannen en snabb rörelse, hastigt fattade han vapnet, som hvilat mot hans bröst, lade det mot sin kind och siktade nedåt. Det kom ingen eld, ingen rök, intet skott hördes, men jag såg honom därnere släppa sitt tag, häftigt sträcka armarna uppåt och falla utan ett rop i bränningens snöhvita skumhvirflar.

När jag nästan förlamad af ångest ändtligen förmådde utstöta ett skri om hjälp till den svartklädde på klippan, var han försvunnen.

LUNDS UNIVERSITETSBIBLIOTEK
15000 600348968